

## EUROOPA ANDMEKAITSEINSPEKTOR

### Euroopa andmekaitseinspektori arvamuse järgmise õigusakti kohta: Ettepanek: nõukogu raamotsus isikuandmete kaitse kohta, mida töödeldakse vastavalt kriminaalasjadega seotud politsei- ja õigusalase koostöö raames (KOM (2005) 475 lõplik)

(2006/C 47/12)

EUROOPA ANDMEKAITSEINSPEKTOR,

andmekaitseinspektor leiab, et raamotsuse preambulis tuleks osutada käesolevale arvamusele.

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut, eriti selle artiklit 286,

*Käesoleva ettepaneku olulisus*

võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat, eriti selle artiklit 8,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiivi 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta,

2. Euroopa andmekaitseinspektor rõhutab käesoleva ettepaneku olulisust füüsiliste isikute põhiõiguste ja -vabaduste seisukohalt, mille hulka kuulub ka nende isikuandmete kaitse. Ettepaneku vastuvõtmine tähendaks olulist edasiminekut isikuandmete kaitse osas tähtsas valdkonnas, kus järjepidev ja tõhus isikuandmete kaitse mehhanism Euroopa Liidu tasandil on eriti vajalik.

võttes arvesse kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 45/2001 (üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ühenduse institutsioonides ja asutustes ning selliste andmete vaba liikumise kohta) artikli 28 lõikega 2 esitatud taotlust arvamuse esitamiseks,

3. Sellega seoses rõhutab andmekaitseinspektor, et liikmesriikide vaheline politsei- ja õigusalane koostöö, kui vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala järkjärgulise kehtestamise osa, omab järjest suuremat tähtsust. Haagi programmiga viidi sisse kättesaadavuse põhimõte, et parandada piiriülest õiguskaitsealast teabevahetust. Haagi programmis<sup>(1)</sup> sätestatakse, et üksnes fakt, et teave ületab riigipiire, ei peaks enam asjakohane olema. Kättesaadavuse põhimõtte sisseviimine peegeldab üldisemat suunda hõlbustada õiguskaitsealase teabe vahetust (vt näiteks seitsme liikmesriigi poolt alla kirjutatud nn Prümi konventsioon<sup>(2)</sup>) ja Rootsi ettepanek õiguskaitseasutuste vahelise teabe ja jälitusteabe vahetamise lihtsustamist käsitleva raamotsuse kohta<sup>(3)</sup>). Sideteenuste osutamisega seoses töödeldud andmete<sup>(4)</sup> säilitamist käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi hiljutist heakskiitmist Euroopa Parlamendi poolt võib vaadelda samas kontekstis. Nimetatud arengud eeldavad õigusakti vastuvõtmist, mis põhineb ühistel standarditel ja tagab isikuandmete tõhusa kaitse Euroopa Liidu liikmesriikides.

ON VASTU VÕTNUD JÄRGMISE ARVAMUSE:

#### I. SISSEJUHATAVAD MÄRKUSED

*Konsulterimine Euroopa andmekaitseinspektoriga*

1. Komisjon edastas 4. oktoobri 2005. aasta kirjaga Euroopa andmekaitseinspektorile ettepaneku nõukogu raamotsuse (isikuandmete kaitse kohta, mida töödeldakse vastavalt kriminaalasjadega seotud politsei- ja õigusalase koostöö raames) kohta. Euroopa andmekaitseinspektor tõlgendab kirja kui taotlust, et andmekaitseinspektor edastaks ühenduse institutsioonidele ja organitele määruse nr 45/2001/EÜ artikli 28 lõike 2 kohaselt oma arvamuse. Euroopa

<sup>(1)</sup> Programmi lk 18.

<sup>(2)</sup> Belgia Kuningriigi, Saksamaa Liitvabariigi, Hispaania Kuningriigi, Prantsuse Vabariigi, Luksemburgi Suurhertsogiriigi, Madalmaade Kuningriigi ja Austria Vabariigi vaheline konventsioon piiriülese koostöö tõhustamiseks eelkõige seoses terrorismivastase võitluse, piiriülese kuritegevuse ja ebaseadusliku sisserändega. Prüm (Saksamaa), 27. mai 2005.

<sup>(3)</sup> Rootsi Kuningriigi algatus raamotsuse vastuvõtmiseks Euroopa Liidu liikmesriikide õiguskaitseasutuste vahelise teabe ja jälitusteabe vahetamise lihtsustamise kohta, eelkõige raskete õigusrikkumiste, sealhulgas terroriaktide, korral (ELT, C 281).

<sup>(4)</sup> 28. jaanuari 1981. aasta Euroopa Nõukogu üksikisikute kaitse konventsioon, mis puudutab isikuandmete automatiseeritud töötlemist.

4. Euroopa andmekaitseinspektor juhib tähelepanu asjaolule, et kehtiv andmekaitse üldraamistik on selles valdkonnas ebapiisav. Esiteks ei kohaldata direktiivi 95/46/EÜ isikuandmete töötlemisele ühenduse õigusaktide reguleerimisalasse mitte kuuluvate tegevuste raames, nagu näiteks Euroopa Liidu lepingu VI jaotises sätestatud tegevused (direktiivi artikli 3 lõige 2). Kuigi enamikes liikmesriikides on rakendusaktide reguleerimisala direktiivis sätestatud laiem ning sellega ei välistata andmetöötlust õiguskaitse eesmärgil, esineb riiklikes õigusaktides siiski märkimisväärsed erinevusi. Teiseks ei sätestata kõikidele liikmesriikidele siduvas Euroopa Nõukogu konventsioonis nr 108<sup>(1)</sup> isikuandmete kaitset piisava täpsusega, mida tunnustati ka juba direktiivi 95/46/EÜ vastuvõtmise ajal. Kolmandaks, mõlemas õigusaktis ei arvestata politsei ja õigusasutuste vahelise andmevahetuse eripäraga<sup>(2)</sup>.

#### Kaasaaitamine koostöö edukusele

5. Isikuandmete tõhus kaitse ei ole oluline mitte ainult andmesubjektide seisukohalt, vaid see aitab kaasa ka politsei- ja õiguslase koostöö edukusele. Mitmeski mõttes käivad mõlemad avalikud huvid käsikäs.

6. Silmas tuleb pidada, et asjaomased isikuandmed on sageli oma olemuselt tundlikud ning politsei ja õigusasutused on need saanud isikuid puudutava uurimise tulemusena. Valmidus vahetada neid andmeid teiste liikmesriikide ametiasutustega suureneb, kui asutus on veendunud, et teises liikmesriigis tagatakse vajalikul tasemel andmekaitse. Andmekaitseinspektor märgib, et andmekaitse olulisteks elementideks on andmete konfidentsiaalsus ja turvalisus ning juurdepääsu- ja edasise kasutamise piirangud.

7. Lisaks sellele võidakse kõrgetasemelise andmekaitsega tagada isikuandmete täpsus ja usaldusvärsus. Politsei ja/või õigusasutuste vahel toimuva andmevahetuse puhul on andmete täpsus ja usaldusvärsus veelgi olulisem, eelkõige sellepärast, et lõppkokkuvõttes töödeldakse andmeid õiguskaitseasutuste vahelise andmete järjestikuliste vahetamise ja edastamise tulemusena nende algallikatest kaugel ning väljaspool nende algupärase kogumise ja kasutamise konteksti. Tavapäraselt ei oma vastuvõtvad ametiasutused täiendavatest asjaoludest mingit teavet ning nad peavad täielikult usaldama andmeid kui selliseid.

8. Politsei ja õigusvaldkonnas kasutatavaid isikuandmeid käsitlevate riiklike eeskirjade, sealhulgas piisavate andmekaitsemeetmete, ühtlustamine võib seega lisada vastastikust usaldust ning andmevahetuse tõhusust.

<sup>(1)</sup> 28. jaanuari 1981. aasta Euroopa Nõukogu üksikisikute kaitse konventsioon, mis puudutab isikuandmete automatiseeritud töötlemist.

<sup>(2)</sup> Euroopa Nõukogu andis 1987. aastal välja soovitus nr R (87) 15, millega reguleeritakse isikuandmete kasutamist politseivaldkonnas, kuid see soovitus ei ole liikmesriikidele siduv.

#### Andmekaitse põhimõtete austamine koos lisaeeskirjadega

9. Käesoleva ettepaneku vajalikkust ja olulisust on rõhutatud mitmel korral. Kevadisel konverentsil Krakovis 2005. aasta aprillis võtsid Euroopa andmekaitseasutused vastu deklaratsiooni ja seisukoha, milles nad kutsusid võtma vastu andmekaitset käsitleva uue õigusliku raamistiku, mida kohaldatakse kolmanda samba raames võetavatele meetmetele. Uus raamistik ei peaks lähtuma mitte ainult direktiivis 95/46/EÜ sätestatud andmekaitsepõhimõtetest — oluline on tagada andmekaitse järjepidevus Euroopa Liidus — vaid nägema ette ka lisaeeskirjad, milles arvestatakse õiguskaitse valdkonna eripäraga<sup>(3)</sup>. Euroopa andmekaitseinspektor tervitab asjaolu, et käesolevas ettepanekus võetakse nimetatud lähtekohti arvesse: selles austatakse direktiivis 95/46/EÜ sätestatud andmekaitsepõhimõtteid ning nähakse ette lisaeeskirjad.

10. Käesolevas arvamuses analüüsitakse, mil määral on tulemus vastuvõetav andmekaitse seisukohalt, võttes igati arvesse andmekaitse eripära õiguskaitse valdkonnas. Ühelt poolt on asjaomased andmed sageli väga tundliku iseloomuga (vt arvamuse punkt 6), teisalt on aga suur vajadus omada nendele andmetele juurdepääsu, et tõhusada õiguskaitset, mis võib hõlmata isikute elu ja füüsilise turvalisuse kaitset. Andmekaitseinspektor leiab, et andmekaitseeeskirjad peaksid arvestama õiguskaitse õigustatud vajadustega, kuid nad peaksid kaitsma ka andmesubjekti põhjendamatu töötlemise ja juurdepääsu eest. Proportsionaalsuse põhimõtte järgimiseks peab Euroopa seadusandja jõudma tulemusel, milles võetaks arvesse kahte potentsiaalselt vastandlikku avalikku huvi. Sellega seoses märgib andmekaitseinspektor veel kord, et sageli käivad mõlemad huvid käsikäs.

#### Taustteave Euroopa Liidu lepingu VI jaotise kohta

11. Lõpuks tuleks mainida, et käesolev ettepanek kuulub Euroopa Liidu lepingu VI jaotise, nn kolmanda samba, alla. Euroopa seadusandjal on õigusaktide koostamisel selged piirangud: liidu seadusandlik võim on piiratud artiklites 30 ja 31 märgitud teemadega; menetlusega, mis ei hõlma Euroopa Parlamendi täielikku osalemist ning seoses kohtuliku kontrolliga, kuna Euroopa Kohtu pädevus on Euroopa Liidu lepingu artikli 35 kohaselt piiratud. Nimetatud piirangute tõttu on vajalik ettepaneku teksti veelgi täpsem analüüs.

<sup>(3)</sup> Vt samal teemal "The EDPS as an advisor to the Community Institutions on proposals for legislation and related documents" ("Euroopa andmekaitseinspektor ühenduse institutsioonide nõustajana õigusaktide ettepanekuid ja nendega seotud dokumente puudutavates küsimustes"), 18. märts 2005, avaldatud veebilehel [www.edps.eu.int](http://www.edps.eu.int).

## II. KONTEKST: TEABEVAHETUS KÄTTESAADAVUSE PÕHIMÖTTE KOHASELT, ANDMETE SÄILITAMINE NING ERIRAAAMISTIKUD SIS II JA VIS

### II.2 Andmete säilitamine

#### II.1 Kätesaadavuse põhimõte

12. Ettepanek on tihedalt seotud nõukogu raamotsuse ettepanekuga teabevahetuse kohta vastavalt kätesaadavuse põhimõttele (KOM(2005) 490 lõplik). Viimatimainitud ettepaneku eesmärk on rakendada kätesaadavuse põhimõtet ning seda tehes tagada, et liikmesriigi pädevate asutuste käsutuses olev kuritegevuse vastaseks võitluseks vajalik teave edastatakse teiste liikmesriikide vastavatele ametiasutustele. See peaks viima liidusiseste tõkete kaotamiseni sellise teabe vahetamisel, seades teabevahetusele ühtsed tingimused üle kogu liidu.

13. Kahe ettepaneku vaheline tihe side tuleneb asjaolust, et õiguskaitsega seotud teave sisaldab suures osas isikuandmeid. Õiguskaitsega seotud teabe vahetamist käsitlevaid õigusakte ei saa võtta vastu ilma isikuandmete piisava kaitse tagamist. Kui Euroopa Liidu tasandil sekkumise tagajärjeks on liidusiseste tõkete kaotamine sellise teabe vahetusele, et saa isikuandmete kaitset reguleerida ainuüksi riiklike õigusaktidega. Isikuandmete kaitsmise tagamine sisepiirideta liidu territooriumil on kujunenud Euroopa institutsioonide ülesandeks. See ülesanne on selgesõnaliselt sätestatud Euroopa Liidu lepingu artikli 30 lõike 1 punktis b ning see tuleneb liidu kohustusest austada põhiõigusi (Euroopa Liidu lepingu artikkel 6). Lisaks sellele:

— Käesoleva ettepaneku artikli 1 lõikes 2 on selgesõnaliselt sätestatud, et liikmesriigid ei tohi enam isikuandmete kaitse eesmärgil piirata ega keelata piiriülest teabevoogu.

— Nõukogu raamotsuse ettepanekus (teabevahetuse kohta vastavalt kätesaadavuse põhimõttele) sisaldub mitmeid viiteid käesolevale ettepanekule.

14. Andmekaitseinspektor märgib, et nõukogu raamotsus teabevahetuse kohta vastavalt kätesaadavuse põhimõttele tuleks võtta vastu ainult tingimusel, et raamotsus isikuandmete kaitse kohta võetakse samuti vastu. Käesoleval nõukogu raamotsuse ettepanekul andmekaitse kohta on aga omad eelised ning see on vajalik isegi kätesaadavust käsitleva õigusakti puudumisel. Seda rõhutati käesoleva arvamuse I jaos.

15. Seetõttu analüüsib andmekaitseinspektor neid kahte ettepanekut kahes eraldi arvamuses. Sellel on ka praktiline põhjus. Ei ole kindel, et nõukogu ja Euroopa Parlament menetlevad ettepanekuid koos ja samas tempos.

16. Andmekaitseinspektor esitas 26. septembril 2005 oma arvamuse sideteenuste osutamise seoses töödeldud andmete säilitamist käsitleva direktiivi ettepaneku<sup>(1)</sup> kohta. Arvamuses juhtis ta tähelepanu mõningatele olulistele puudujääkidele ettepanekus ning tegi ettepaneku lisada direktiivi konkreetseid sätteid, mis käsitlevad pädevate asutuste juurdepääsu liiklus- ja asukohaandmetele ning andmete edasist kasutamist ja andmekaitse täiendavate meetmete lisamist. Direktiivi tekst Euroopa Parlamendi ja nõukogu poolt vastuvõetud kujul sisaldab piiratud sätet andmekaitse ja -turvalisuse kohta (mis ei ole mingil juhul piisav) ning veelgi ebapiisavat sätet juurdepääsu kohta, jättes säilitatud andmetele juurdepääsu käsitlevate meetmete väljastamise riiklike õigusaktide ülesandeks, tingimusel, et järgitakse Euroopa Liidu õiguse või rahvusvahelise avaliku õiguse asjakohaseid sätteid.

17. Sideteenuste osutamise seoses töödeldud andmete säilitamist käsitleva direktiivi heakskiitmise tagajärjel on kolmanda samba raames andmekaitset käsitleva õigusraamistiku kehtestamine veelgi kiireloomulisem ülesanne. Võttes direktiivi vastu, kohustab ühenduse seadusandja telekommunikatsiooni- ja internetiteenuste osutajaid säilitama õiguskaitse eesmärkidel andmeid ilma vajalike ja asjakohaste andmesubjekti kaitsemeetmeteta. Lünk kaitse osas säilib, kuna direktiivis ei käsitleta (piisavalt) juurdepääsu andmetele ega ka nende edasist kasutamist peale seda, kui pädevad õiguskaitseasutused on andmetele juurde pääsenud.

18. Käesolev ettepanek täidab nimetatud lünga suures osas, kuna selles käsitletakse andmete edasist kasutamist pärast seda, kui õiguskaitseasutused on andmetele juurde pääsenud. Andmekaitseinspektor avaldab aga kahetsust, et käesolevas ettepanekus ei käsitleta samuti andmetele juurdepääsu küsimust. Vastupidiselt sellele, mis on ette nähtud SIS II ja VIS süsteemide puhul (vt arvamuse jagu II.3), on nimetatud teema jäetud riikliku seadusandja otsustada.

#### II.3 Töötlamine SIS II ja VIS süsteemide raames

19. Euroopa Liit kasutab või töötab hetkel välja mitmeid laiaulatuslikke informatsioonisüsteeme (Eurodac, SIS II, VIS), püüdes samas luua sünergiaid nende süsteemide vahel. Kasvava tendentsina võimaldatakse nendele süsteemidele juurdepääsu õiguskaitse eesmärkidel. Nende oluliste arengute raames tuleb Haagi programmi kohaselt võtta arvesse "vajadust saavutada tasakaal õiguskaitse ja üksikisikute põhiõiguste kaitse eesmärkide vahel".

<sup>(1)</sup> Euroopa andmekaitseinspektori aramus Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (mis käsitleb üldkasutatavate elektroonilise side teenuste osutamise seoses töödeldud andmete säilitamist ning millega muudetakse direktiivi 2002/58/EÜ) ettepaneku kohta (KOM(2005) 438 lõplik), avaldatud veebilehel

20. Oma 19. oktoobri 2005. aasta arvamuses teise põlvkonna Schengeni infosüsteemi (SIS II) käsitlevate ettepanekute kohta <sup>(1)</sup> rõhutas andmekaitseinspektor mõningaid üksikasju seoses üldiste (*lex generalis*) ja erieeskirjade (*lex specialis*) üheaegse kohaldamisega andmekaitsele. Käesolevat ettepanekut võib vaadelda kui *lex generalist*, mis asendab kolmanda samba raames konventsiooni nr 108 <sup>(2)</sup>.
21. Seoses sellega rõhutab andmekaitseinspektor, et ettepanekuga kehtestatakse ka andmekaitse üldraamistik selliste konkreetsete vahendite jaoks nagu kolmanda samba alla kuuluv osa SIS II süsteemist ning õiguskaitsealane juurdepääs viisainfosüsteemile. <sup>(3)</sup>

### III. ETTEPANEKU PÕHIIDEE

#### III.1 Mis tahes töötlemise suhtes kohaldatavad ühisstandardid

##### Lähtekoht

22. Artikli 1 lõike 1 kohaselt on ettepaneku eesmärk määratleda ühisstandardid isikuandmete kaitse tagamiseks kriminaalasjades tehtava politsei- ja õiguslase koostöö raames. Artikli 1 lõiget 1 tuleks tõlgendada koostoimes artikli 3 lõikega 1, milles sätestatakse, et ettepanekut kohaldatakse isikuandmete töötlemisele pädeva asutuse poolt (...) kuritegude ennetamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise eesmärgil.
23. Nendest sätetest järeldub, et kavandatud raamotsusel on kaks põhijoont: selles sätestatakse ühisstandardid ja seda kohaldatakse kriminaalõiguse rakendamise eesmärgil toimuva mis tahes töötlemise korral, isegi kui teiste liikmesriikide pädevad asutused ei ole asjakohaseid andmeid edastanud või kättesaadavaks teinud.
24. Andmekaitseinspektor rõhutab nende kahe põhijoone olulisust. Käesoleva ettepaneku eesmärk peaks olema andmekaitse raamistiku loomine, mis täiel määral täiendaks esimese samba raames juba kehtivat õigusraamistikku. Ainult siis, kui see tingimus on täidetud, täidab Euroopa Liit täielikult oma Euroopa Liidu lepingu artikli 6 lõike 2 järgset kohustust austada põhiõigusi, nagu need on tagatud inimõiguste ja põhivabaduste kaitse Euroopa konventsiooniga.

<sup>(1)</sup> Arvamuse lõige 2.2.4

<sup>(2)</sup> 28. jaanuari 1981. aasta Euroopa Nõukogu üksikisikute kaitse konventsioon, mis puudutab isikuandmete automatiseeritud töötlemist.

<sup>(3)</sup> Ettepanek nõukogu otsuse kohta, mis käsitleb sisejulgeoleku eest vastutavate liikmesriigi ametiasutuste ning Europoli juurdepääsu viisainfosüsteemile terroriaktside ja muude tõsiste kuritegude ennetamise, avastamise ja uurimise eesmärgil (KOM (2005) 600 lõplik), välja antud 24. novembril 2005. Andmekaitseinspektor kavatses esitada 2006. aasta alguses oma arvamuse selle ettepaneku kohta.

##### Ühisstandardid

25. Seoses esimese põhijoonega: käesoleva ettepaneku eesmärk on tagada, et kehtivaid andmekaitsepõhimõtteid kohaldatakse kolmanda samba valdkonnas. Lisaks sellele nähakse ettepanekuga ette neid põhimõtteid täpsustavad ühisstandardid eesmärgiga neid selles valdkonnas rakendada. Andmekaitseinspektor rõhutab ettepaneku nende aspektide olulisust. Nimetatud aspektid kajastavad selles valdkonnas isikuandmete töötlemise erilist ja tundlikku laadi. Andmekaitseinspektor väärtustab lisaks kehtivatele andmekaitsepõhimõtetele (artikli 4 lõige 4) eelkõige erinevate isikute kategooriate isikuandmete vahelise eristamise põhimõtet kui isikuandmete kaitset puudutavat spetsiaalset põhimõtet kriminaalasjades tehtava politsei- ja õiguslase koostöö raames. Andmekaitseinspektori arvates peaks põhimõtte ise ja selle õiguslikud tagajärjed andmesubjektile olema isegi *paremini* täpsustatud (vt arvamuse punktid 88–92).
26. Eeskirju tuleb kohaldada erinevatele olukordadele, seega ei tohi nad olla liiga üksikasjalikud. Teisest küljest peavad eeskirjad tagama kodanikule vajaliku õiguskindluse ning tema isikuandmete piisava kaitse. Andmekaitseinspektori arvates saavutatakse ettepanekus üldjoontes tasakaal nende kahe potentsiaalselt vastuolulise õigusnormi tingimuse vahel. Sätetega säilitatakse paindlikkus seal, kus see on vajalik, kuid enamike valdkondade puhul on nad piisavalt täpsed, et kodanikku kaitsta.
27. Mõningates küsimustes on ettepanek aga liiga paindlik ning selles ei ole nähtud ette vajalikke kaitsemeetmeid. Näiteks ettepaneku artikli 7 lõikes 1 nähakse ette üldine vabastus kaitsemeetmetest ainult "teisiti sätestamise" tingimusel. Sellise ulatusliku otsustusõiguse jätmine andmete säilitamiseks kauem kui kavandatud eesmärgiks vajalik ei oleks mitte ainult vastuolus andmekaitse põhiõigusega, vaid kahjustaks ka kriminaalasjades tehtava politsei- ja õiguslase koostöö raames töödeldavate isikuandmete kaitse ühtlustamise põhivajadust.
28. Erandid, kui need on vajalikud, peaksid piirduma — riiklike või Euroopa tasandi — õigusnormidega, mis on kehtestatud konkreetsete avalike huvide kaitsmise eesmärgil. Artikli 7 lõikes 1 tuleks need avalikud huvid ära märkida.
29. See viib järgmise punktini. Kui mis tahes muus Euroopa Liidu lepingu VI jao järgses spetsiaalses õigusaktis sätestatakse täpsemad andmete töötlemist või andmetele juurdepääsu puudutavad tingimused või piirangud, tuleb seda täpsemat õigusakti eriseadusena kohaldada. Käesoleva ettepaneku artiklis 17 sätestatakse vabastus artiklitest 12, 13, 14 ja 15, kui VI jao järgses spetsiaalses õigusaktis nähakse ette eritingimused andmete edastamiseks. See on

näide ettepaneku üldisest iseloomust (nii nagu eespool kirjeldati), kuid see ei hõlma kõiki võimalikke variante. Andmekaitseinspektori arvates peaks artikkel 17:

- olema vormistatud üldisemalt: kui on olemas mis tahes andmetöötluse aspekti (mitte ainult andmete edastamist) reguleeriv täpsem õigusakt, kohaldatakse täpsemat õigusakti.
- sisaldama kaitsemeetet, mille kohaselt ei tohi erandid alandada kaitsetaset.

#### Kohaldamine igasuguse töötlemise suhtes

30. Seoses teise põhijoonega: ideaalne tulemus oleks, kui hõlmatud oleks isikuandmete mis tahes kogumine ja töötlemine kolmanda samba raames.

31. Raamotsuse eesmärgi saavutamiseks on oluline, et see hõlmaks mis tahes politsei- ja õigusvaldkonna andmeid, isegi kui teiste liikmesriikide pädevad asutused ei ole neid edastanud või kättesaadavaks teinud.

32. See on eriti tähtis, kuna mis tahes piirdumine teiste liikmesriikide pädevatele asutustele edastatud või kättesaadavaks tehtud andmetega) muudaks raamotsuse kohaldamisvaldkonna eriti ebakindlaks, mis oleks vastuolus raamotsuse põhieesmärgiga <sup>(1)</sup>. See kahjustaks üksikisikute õiguskindlust. Tavaolukorras ei teata kunagi eelnevalt — isikuandmete kogumise või töötlemise ajal — kas neid andmeid tuleb vahetada teiste liikmesriikide pädevate asutustega. Andmekaitseinspektor osutab sellega seoses kättesaadavuse põhimõttele ning liidusiseste tõkete kaotamisele õiguskaitsesega seotud teabe vahetamisel.

33. Lõpuks märgib andmekaitseinspektor, et ettepanekut ei kohaldata:

- andmete töötlemisele Euroopa Liidu lepingu teise samba raames (ühine välis- ja julgeolekupoliitika)
- andmete töötlemisele luureteenistuste poolt ning nende teenistuste poolsele juurdepääsule andmetele, kui neid andmeid töötlevad pädevad asutused või muud osapooled (see tuleneb Euroopa Liidu lepingu artiklist 33).

Nendes valdkondades tuleb andmesubjektide piisav kaitse sätestada riiklike õigusaktidega. Ettepaneku hindamisel tuleb võtta arvesse kaitset puudutavat lünka, mis eksisteerib ELi tasandil <sup>(2)</sup> — kuna ei ole võimalik hõlmata kogu õiguskaitses valdkonnas toimuvat töötlemist, peab seadusandja tagama veelgi tõhusama kaitse valdkondades, mida ettepanek tõepoolest hõlmab.

<sup>(1)</sup> Andmekaitseinspektor osutab sarnasele Euroopa Kohtu esitatud põhjendusele (muu hulgas) otsuses kohtuasjas Österreichischer Rundfunk ja teised, Liidetud kohtuasjad C-465/00, C-138/01 ja C-139/01, EKL 2003, lk I-4989.

<sup>(2)</sup> Vt samal teemal Euroopa andmekaitseinspektori 26. septembri 2005. aasta arvamuse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (mis käsitleb üldkasutatavate elektroonilise side teenuste osutamise seoses töödeldud andmete säilitamist ning millega muudetakse direktiivi 2002/58/EÜ) ettepaneku kohta punkti 33.

### III.2 Õiguslik alus

34. Teabevahetust vastavalt kättesaadavuse põhimõttele käsitleva nõukogu raamotsuse ettepaneku põhjendustes märgitakse spetsiaalset õiguslikku alust, nimelt artikli 30 lõike 1 punkti b. Vastupidiselt sellele ei täpsustata käesolevas ettepanekus, millised artikli 30 või 31 sätted moodustavad akti õigusliku aluse.

35. Kuigi ettepaneku õigusliku aluse valimine ei ole andmekaitseinspektori kui Euroopa Liidu õigusakte puudutava nõustaja ülesanne, on kasulik eeldada, et ka käesolev ettepanek võiks põhineda artikli 30 lõike 1 punktil b. Lisaks sellele võiks ettepanek põhineda ka Euroopa Liidu lepingu artikli 31 lõike 1 punktil c ning seda tuleks täies ulatuses kohaldada riigisisestele olukordadele tingimusel, et see on vajalik liikmesriikide vahelise politsei- ja õigusala koostöö tõhustamiseks. Sellega seoses rõhutab andmekaitseinspektor veel kord, et kõiki õiguskaitses eesmärgil kogutud, säilitatud, töödeldud või analüüsitud isikuandmeid võib, eelkõige kättesaadavuse põhimõtte kohaselt, vahetada teise liikmesriigi pädevate asutustega.

36. Andmekaitseinspektor jagab arvamust, et Euroopa Liidu lepingu artikli 30 lõike 1 punktis b ja artikli 31 lõike 1 punktis c sätestatakse õiguslik alus andmekaitset puudutavatele eeskirjadele, mida ei kohaldata mitte üksnes liikmesriikide pädevate asutuste vahel tegelikult vahetatud isikuandmetele, vaid ka riigisisestele olukordadele. Eelkõige:

— Artikli 30 lõike 1 punkti b kohaldamine, mis võib moodustada õigusliku aluse asjakohase teabe kogumist, säilitamist, töötlemist, analüüsi ja vahetust puudutavatele eeskirjadele, ei piirdu üksnes teabega, mis on teistele liikmesriikidele tehtud kättesaadavaks või edastatud. Ainus artikli 30 lõike 1 punktis b sätestatud piirang käsitleb teabe asjakohasust politsei-koostöö jaoks.

— Õigusala koostöö osas on artikli 31 lõike 1 punkt c veelgi selgesõnalisem, kuna ühismeetmed hõlmavad "liikmesriikides kohaldatavate eeskirjade ühilduvuse tagamist, mis võib olla vajalik sellise koostöö parandamiseks".

— Pupino kohtuasjast <sup>(3)</sup> tuleneb, et Euroopa Kohus kohaldab ühenduse õiguse põhimõtteid kolmanda samba küsimustele. Selline kohtupraktika peegeldab arengut liikmesriikide ametiasutuste vahelisest lihtsast koostööst kolmanda samba raames vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suunas, mis on võrreldav Euroopa Ühenduse asutamislepingus sätestatud siseturuga.

<sup>(3)</sup> Euroopa Kohtu 16. juuni 2005. aasta otsus, Pupino, kohtuasi C-105/03.

- Andmekaitseinspektori arvates ei tohi mõjususe põhimõttest tulenevalt asutamislepingut tõlgendada viisil, mis takistaks Euroopa Liidu institutsioonidel oma ülesandeid tõhusalt täita. Siia alla kuulub nende ülesanne kaitsta põhiõigusi.
- Nagu eespool mainitud, oleks piirdumine piiriüleste toimingutega vastuolus kättesaadavuse põhimõttega ning ohustaksid üksikisikute õiguskindlust.

37. Andmekaitseinspektor juhib erilist tähelepanu *andmevahetusele kolmandate riikidega*. Liikmesriigid kasutavad õiguskaitse eesmärgil neile edastatud kolmandates riikides kogutud ja töödeldud isikuandmeid ning nad edastavad nende endi kogutud ja/või töödeldud isikuandmeid kolmandate riikide pädevatele asutustele ja rahvusvahelistele organitele.

38. Euroopa Liidu lepingu artiklites 30 ja 31 ei nõuta kolmandate riikide ametiasutuste kogutud isikuandmete erinevat käsitlemist võrreldes algupäraselt liikmesriikide ametiasutuste poolt kogutud andmetega. Kolmandatest riikidest pärit andmed peavad pärast nende vastuvõtmist vastama samadele nõuetele, kui liikmesriigis kogutud andmed. Andmete kvaliteeti ei ole aga alati lihtne tagada (seda küsimust käsitletakse arvamuse järgmises peatükis).

39. Isikuandmete edastamine liikmesriikide pädevate asutuste poolt kolmandatesse riikidesse ei kuulu rangelt võttes Euroopa Liidu lepingu VI jaotise reguleerimisalasse. Kui aga andmeid oleks võimalik edastada kolmandatesse riikidesse ilma andmesubjekti kaitset tagamata, kahjustaks see käesoleva arvamuse jaos III. 4 kirjeldatud põhjustel tõsiselt käesolevas ettepanekus Euroopa Liidu territooriumil ettenähtud kaitset. Lühidalt:

- Käesoleva ettepanekuga tagatud andmesubjekti õigusi rikutaks otseselt, kui andmete edastamisel kolmandatesse riikidesse ei järgitaks andmekaitse eeskirju.

- Tekiks oht, et liikmesriikide pädevad asutused saaksid vältida andmekaitse rangeid eeskirju.

40. Kokkuvõttes on liikmesriikide pädevate asutuste ning kolmandate riikide asutuste ja rahvusvaheliste organisatsioonidega vahelise isikuandmete vahetamise suhtes andmekaitset käsitlevate ühiseeskirjade kohaldamine vajalik liikmesriikide pädevate asutuste vahel vahetatavate

isikuandmete kaitset käsitlevate ühiseeskirjade tõhususe seisukohalt ning liikmesriikide vahelise koostöö parandamise seisukohalt. Euroopa Liidu lepingu artiklites 30 ja 31 sätestatakse vajalik õiguslik alus.

### III.3 Märkused ettepaneku kohaldamisala

#### Õigusasutuste töödeldud isikuandmed

41. Isikuandmeid töötlevad ja vahetavad politseiteenistused ning samuti õigusasutused. Euroopa Liidu lepingu artiklites 30 ja 31 põhinevat ettepanekut kohaldatakse politseiteenistuste vahelisele koostööle ja õigusasutuste vahelisele koostööle. Hetkel on käesoleva ettepaneku kohaldamisala laiem kui teabevahetust käsitleva nõukogu raamotsuse ettepaneku kohaldamisala, mis piirdub politseikoostööga ning käsitleb ainult vastutuselevõtmisele eelnevat teavet.

42. Andmekaitseinspektor tervitab asjaolu, et ettepanek hõlmab õigusasutuste poolt töödeldud andmeid. Õiguskaitse eesmärgil töödeldavate politseiteenistuste ja õigusasutuste andmete käsitlemiseks ühes ja samas ettepanekus on hea põhjus. Esiteks on liikmesriikides kriminaaluurimine ja vastutusele võtmine erinevalt korraldatud. Erinevates liikmesriikides kaasatakse õigusasutused menetlusse erinevates etappides. Teiseks, kõik menetluse käigus kogutud isikuandmed võivad koguneda kohtutoimikusse. Ei ole loogiline kehtestada eespool nimetatud etappides erinev andmekaitsekord.

43. Andmetöötamise järelevalve puhul on aga vaja rakendada erinevat lähenemisviisi. Järelevalveasutuste ülesanded on loetletud ettepaneku artiklis 30. Artikli 30 lõikes 9 sätestatakse, et järelevalveasutuste volitused ei piira kohtusüsteemi sõltumatust. Andmekaitseinspektor soovib ettepanekus selgitada, et järelevalveasutused ei jälgi õigusasutuste läbiviidavat andmetöötlust, kui nad tegutsevad oma õigusliku pädevuse piires (<sup>1</sup>).

#### Europoli ja Eurojusti (ning tollinfosüsteemi raames) läbiviidav andmetöötlus

44. Ettepaneku artikli 3 lõike 2 kohaselt ei kohaldata raamotust isikuandmete töötlemisele Europoli ja Eurojusti poolt ning tollinfosüsteemi raames (<sup>2</sup>).

(<sup>1</sup>) Säte võiks olla sama, mis määruse 45/2001/EÜ artikli 46 säte.

(<sup>2</sup>) Tollinfosüsteem on Schengeni infosüsteemiga võrreldav väike, kuid üsna keeruline süsteem, mis hõlmab nii riiklikke kui riigiüleseid elemente. Arvestades käesoleva ettepaneku piiratud olulisust tollinfosüsteemi seisukohalt ning süsteemi enda keerulisust, ei käsitleta seda käesolevas arvamuses. Andmekaitseinspektor käsitleb tollinfosüsteemi muus kontekstis.

45. Rangelt võttes on käesolev säte ülemäärane, igal juhul Europoli ja Eurojusti käsitlevas osas. Euroopa Liidu lepingu artikli 34 punkti b kohase raamotsuse võib võtta vastu ainult liikmesriikide õigusnormide ühtlustamise eesmärgil ning see ei või olla suunatud Europolile ja Eurojustile.
46. Sisulise külje pealt võib artikli 3 lõike 2 kohta teha järgmised tähelepanekud:
- Käesoleva ettepanekuga sätestatakse üldraamistik, mis peaks põhimõtteliselt olema kohaldatav kõikides kolmanda samba alla kuuluvates situatsioonides. Andmekaitse õigusraamistiku ühtsus on iseenesest asjaolu, mis suurendab andmekaitse tõhusust.
  - Hetkel on Europoli ja Eurojusti käsutuses hästi määratletud andmekaitse süsteemid, kaasa arvatud järelevalvesüsteem. Sel põhjusel ei ole kohest vajadust kohandada süsteemi kohaldatavaid eeskirju ettepaneku tekstile.
  - Kaugemas perspektiivis tuleks aga Europolile ja Eurojustile kohaldatavad andmekaitse eeskirjad viia täielikku kooskõlla käesoleva raamotsusega.
  - See on eriti oluline, kuna raamotsuse ettepanekut — välja arvatud selle III peatükki — kohaldatakse liikmesriikide poolt Europolile ja Eurojustile edastatud isikuandmete kogumisele ja töötlemisele.

#### III.4 Ettepaneku struktuur

47. Pärast ettepaneku analüüsimist järeldeb andmekaitseinspektor, et üldjoontes nähakse ettepanekuga ette kaitse mitmetasandiline struktuur. Ettepaneku II peatükis sätestatud ühisstandardid (ja IV-VII peatükis konkreetsete teemade kohta) sisaldavad kaitset kahel tasandil:
- Andmekaitse üldpõhimõtete ülevõtmine kolmandasse sambasse, nagu see on sätestatud direktiivis 95/46/EÜ ning teistes Euroopa ühenduste õigusaktides ja Euroopa Nõukogu konventsioonis nr 108.
  - Andmekaitset käsitlevad täiendavad eeskirjad, mida kohaldatakse isikuandmete mis tahes töötlemisele kolmanda samba raames. Näiteid täiendavate eeskirjade kohta võib leida ettepaneku artikli 4 lõigetes 3 ja 4.
48. III peatükiga lisatakse andmetöötluse erivormide jaoks kaitse kolmas tasand. III peatüki kahe jao pealkirjade ja ettepaneku mitme sätte sõnastuse põhjal võiks järeldada, et käesolevat peatükki kohaldatakse ainult teiste liikmesriikide pädevate asutuste poolt edastatud või kättesaadavaks tehtud andmetele. Selle tulemusena ei kohaldataks mõningaid isikuandmete kaitse seisukohalt olulisi sätteid isikuandmetele, mida ei vahetata liikmesriikide vahel. Samas on tekst mitmemõtteline, kuna näib, et sätetes endis osutatakse tegevustele, mis ei piirdu üksnes vahetatud andmetega. Igal juhul ei selgitata märgukirjas ega mõjuhinnaangus selgesõnaliselt ega õigustata sellist reguleerimisala piiramist.
49. Andmekaitseinspektor rõhutab lisandväärtust, mida selline mitmetasandiline struktuur annab, mis iseenesest võib tagada andmekaitse subjektile asjakohase kaitse, võttes arvesse õiguskaitse erivajadusi. Selline struktuur kajastab piisava andmekaitse vajadust, nagu seda väljendati Krakówis 2005. aasta aprillis toimunud kevadisel konverentsil ning see on põhimõtteliselt kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 8 ja inimõiguste ja põhivabaduste kaitse Euroopa konventsiooniga, eriti selle artikliga 8.
50. Ettepaneku teksti analüüsi tagajärjel võib siiski teha järgmised tähelepanekud.
51. Esiteks: Tuleks tagada, et II peatükis sätestatud andmekaitse täiendavad eeskirjad (punktis 47 märgitud teine tasand) ei kalduks kõrvale andmekaitse üldistest põhimõtetest. Andmekaitseinspektori arvates peaksid II peatükis sätestatud täiendavad eeskirjad seoses kolmanda samba eriomase kontekstiga (politsei- ja õigusvaldkonna teave) tagama andmesubjektidele täiendava kaitse. Teisisõnu: selliste täiendavate eeskirjade tagajärjeks ei tohi olla kaitse madalam tase.
52. Lisaks sellele ei tohiks andmetöötluse erivorme käsitlev III peatükk (mis sisaldab kaitse kolmandat tasandit) kalduda kõrvale II peatükist. Andmekaitseinspektori arvates peaksid III peatüki sätted tagama andmesubjektidele täiendava kaitse olukordades, millega on seotud rohkem kui ühe liikmesriigi pädevad asutused, kuid nende sätete tagajärjeks ei tohi olla kaitse madalam tase.
53. Teiseks: III peatükk ei tohiks sisaldada üldist laadi eeskirju. Andmekaitseinspektor soovib, et nimetatud sätted võiks kanda üle II peatükki. III peatükk peab sisaldama ainult sätteid, mis on rangelt seotud isikuandmete kaitsega liikmesriikide vahelise andmevahetuse käigus. See on eriti tähtis, kuna III peatükk sisaldab olulisi sätteid, mille eesmärk on andmesubjekti kõrgetasemeline kaitse õiguskaitse valdkonnas (vt arvamuse punkt IV.1).

#### IV ETTEPANEKU ELEMENTIDE ANALÜÜS

##### IV.1 Analüüsi lähtekohad

54. Ettepaneku erinevaid põhiosi analüüsides võtab andmekaitseinspektor arvesse selle struktuuri ja sisu eripära. Andmekaitseinspektor ei kommenteeri ettepaneku igat artiklit.

55. Esiteks peegeldavad enamuse ettepaneku sätteid teisi isikuandmete kaitset käsitlevaid ELi õigusakte. Nimetatud sätted on kooskõlas ELi andmekaitset puudutava õigusliku raamistikuga ning sobivad selleks, et kolmanda samba raames tagada piisavad andmekaitsemeetmed.

56. Andmekaitseinspektor märgib aga, et mõnedes hetkel ettepaneku III peatükis sisalduvates sätetes, mis käsitlevad andmetöötluse teatud asjaolusid ning mida üldjoontes (vt arvamuse punkt 48) kohaldatakse ainult teiste liikmesriikidega vahetatud andmetele, ühendatakse ELi andmekaitseõiguse üldised ja olulised põhimõtted. Seega tuleks need III peatüki sätted viia üle II peatükki ning neid tuleks kohaldada õiguskaitseasutuste poolt läbiviidavale mis tahes andmetöötlusele. See puudutab sätteid, mis käsitlevad andmete kvaliteedi kontrollimist (artikli 9 lõiked 1 ja 6) ning reguleerivad isikuandmete edasist töötlemist (artikli 11 lõige 1).

57. Mõnedes teistes ettepaneku III peatüki artiklites ei eristata konkreetselt teiste liikmesriikidega toimuva andmevahetusega seotud täiendavaid tingimusi, nagu edastava liikmesriigi pädeva asutuse nõusolek, ning kaitsemeetmeid, mis on asjakohased ja vajalikud ka seoses liikmesriigi sees töödeldud andmetega. Nendel juhtudel soovib andmekaitseinspektor, et viimati nimetatud kaitsemeetmed tuleks muuta üldkohaldatavateks, isegi nende isikuandmete suhtes, mis ei ole edastatud või tehtud kättesaadavaks teise liikmesriigi poolt. See soovitus puudutab:

- andmete edastamist eraõiguslikele isikutele ja õiguskaitsega mittetegelevatele asutustele (artiklite 13 ja 14 punktid a ja b ) ning
- andmete edastamist kolmandatele riikidele või rahvusvahelistele organitele (artikkel 15, välja arvatud punkt c).

58. Arvamuse selles osas juhitakse seadusandja tähelepanu ka mõnedele täiendavatele kaitsemeetmetele, mida praeguses ettepanekus sätestatud ei ole. Andmekaitseinspektori arvates tuleks need täiendavad kaitsemeetmed sätestada seoses üksikisikuid puudutavate automatiseeritud otsustega, kolmandatest riikidest saadud isikuandmetega, juurdepääsuga eraõiguslike isikute andmebaasidele, biomeetriste andmete ja DNA-profilide töötlemisega.

59. Lisaks sellele antakse järgnevas analüüsis soovitusi ettepaneku praeguse teksti parandamiseks, et tagada sätete tõhusus, teksti ühtsus ning kooskõla kehtiva andmekaitset käsitleva õigusliku raamistikuga.

#### IV.2 Eesmärgi suhtes kohaldatavad piirangud ja edasine töötlemine

60. Artikli 4 lõike 1 punkti b kohaselt tuleb isikuandmeid koguda täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õiguspä-

rastel eesmärkidel ega töödelda hiljem viisil, mis on vastuolus kõnealuste eesmärkidega. Tavaliselt tuleb andmeid koguda seoses kindla kuriteoga (või teatud asjaoludel selleks, et uurida kuritegeliku ühenduse või võrgustiku tegevust jne). Andmeid võib kasutada sellel algselt ettenähtud eesmärgil ning neid võib seejärel töödelda muul otstarbel, tingimusel et see on kooskõlas esialgse eesmärgiga (uimastiäris süüdi mõistetud isiku kohta kogutud andmeid võib kasutada näiteks uimastitega kaubitsejate võrgustikku puudutava uurimise raames). Selline lähemisviis peegeldab hästi eesmärgi piiramise põhimõtet, nagu see on sätestatud ka Euroopa Liidu inimõiguste harta artiklis 8, ning on seega kooskõlas kehtivate andmekaitset käsitlevate õigusaktidega.

*Edasine töötlemine raamotsuse reguleerimisalas kuuluvatel eesmärkidel*

61. Andmekaitseinspektor märgib, et ettepanekus ei käsitleta piisavalt rahuldavalt ühte kindlat olukorda, mis võib politseitöös ette tulla: vajadust edasiselt kasutada andmeid eesmärgil, mida peetakse kokkusobimatuks olukorraga, mille tarbeks andmed koguti. Politsei poolt kogutud andmeid võib olla tarvis kasutada täiesti teistsuguse kuriteo lahendamiseks. Näide sellest oleks, kui liikluseeskirja rikkumiste eest karistamise jaoks kogutud andmeid kasutatakse seejärel autovarga jälitamiseks ja süüdi mõistmiseks. Teisena nimetatud eesmärki, kui tahes õigustatud, ei saa pidada täielikult kokkusobivaks andmete kogumise eesmärgiga. Kui õiguskaitseasutustel ei oleks lubatud kasutada andmeid nimetatud teisel eesmärgil, võiks neil tekkida soov koguda andmeid laiadelt ja halvasti määratletud eesmärkidel, millisel juhul eesmärgi piiramise põhimõtte kaotaks andmete kogumise kontekstis oma mõtte. Lisaks sellele kahjustaks see selliseid teiste põhimõtte, nagu proportsionaalsuse, täpsuse ja usaldatavuse põhimõtte, kohaldamist (vt artikli 4 lõike 1 punktid c ja d).

62. ELi andmekaitseõiguse kohaselt tuleb isikuandmeid koguda täpselt ja selgelt kindlaksmääratud eesmärkidel ning neid ei tohi edasiselt töödelda viisil, mis ei ole kooskõlas nende eesmärkidega. Andmekaitseinspektor on aga arvamusel, et seoses edasise kasutamisega tuleb lubada mõningast paindlikkust. Andmete kogumisega seotud piirangut järgitakse suurema tõenäosusega, kui sisejulgeoleku eest vastutavad ametiasutused teavad, et nad võivad asjakohaseid kaitsemeetmeid rakendades andmete edasise kasutamiseiga arvestada piirangust vabastusega.

63. Tuleks täpsustada, et ettepaneku artiklis 11 tunnustatakse sellist edasise töötlemise vajadust, kuid üsna ebapiisaval viisil. Artiklit 11 kohaldatakse üksnes andmetele, mis on saadud teise liikmesriigi pädevalt asutuselt või tehtud selle poolt kättesaadavaks ning selles ei sätestata piisavaid kaitsemeetmeid.



64. Andmekaitseinspektor soovib, et artikli 11 lõiget 1 kohaldataks kõikidele andmetele, vaatamata sellele, kas need on saadud teiselt liikmesriigilt või mitte. Lisaks sellele tuleks artikli 11 lõike 1 punktis b sätestatud lisada rangemad kaitsemeetmed: andmete edasist kasutamist eesmärgil, mida peetakse mittevastavaks esialgsele eesmärgile, tuleks lubada ainult erijuhul, kui see on rangelt vajalik kuritegude ennetamiseks, uurimiseks, avastamiseks ja nende eest vastutusele võtmiseks või isiku huvide või põhiõiguste kaitseks. Andmekaitseinspektor soovib tegelikult sätestada eespool nimetatud artiklis 4 bis (igal juhul ettepaneku II peatükis).
65. Artikli 11 lõikeid 2 ja 3 kohaldatakse nende praegusel kujul; nendes sätestatakse täiendavad kaitsemeetmed teisest liikmesriikidest saadud andmetele. Andmekaitseinspektor märgib, et artikli 11 lõiget 3 kohaldatakse SIS II kaudu toimuvale andmevahetusele: andmekaitseinspektor märkis juba oma arvamuses SIS II kohta, et tuleks tagada, et SIS-süsteemi andmeid ei tohiks kasutada mingil muul eesmärgil, kui süsteemi enda eesmärkidel.

*Andmete edasine töötlemine eesmärkidel, mis väljuvad politsei- ja õigusalase koostöö raamest*

66. Mõnedel juhtudel tuleb andmeid töödelda muude oluliste huvide tagamise eesmärgil. Nendel juhtudel võivad andmeid töödelda isegi muud ametiasutused kui käesoleva raamotsuse kohased pädevad asutused. Liikmesriikide sellised pädevused võivad sisaldada andmetöötlust, millega kaasneb sekkumine eraellu (näiteks isiku, kes ei ole kahtlusalune, julgeolekukontroll) ning seetõttu peavad selliste pädevustega kaasnema väga ranged tingimused, nagu liikmesriikide kohustus võtta vastu spetsiaalsed õigusaktid, kui nad tahavad seda vabastust kasutada. Esimese sambaga seoses käsitletakse seda küsimust direktiivi 95/46/EÜ artiklis 13, milles sätestatakse, et konkreetsel juhtudel on lubatud piirangud direktiivi mõnedele sätetele. Selliseid piiranguid kohaldavad liikmesriigid peavad seda tegema kooskõlas Euroopa inimõiguste ja põhivabaduse kaitse konventsiooni artikliga 8.
67. Samadel põhjustel tuleks käesoleva raamotsuse II peatükis sätestada, et liikmesriikidel tuleks lubada võtta seadusandlikke meetmeid, mis võimaldaksid edasist töötlemist, kui selline meede on vajalik tagamaks:
- avalikku korda, riigikaitset või riigi julgeolekut ähvardavate ohtude ärahoidmist;
  - liikmesriigi või Euroopa Liidu oluliste majanduslike või rahanduslike huvide kaitset;
  - andmesubjekti kaitset.

### IV.3 Andmetöötluse õiguspäraseks muutmise kriteeriumid

68. Ettepaneku artiklis 5 sätestatakse, et pädevad asutused võivad andmeid töödelda ainult siis, kui see on ette nähtud õigusaktiga, milles sätestatakse, et töötlemine on vajalik asjaomase ametiasutuse seaduspärase ülesande täitmiseks ning kuritegude ennetamise, uurimise, avastamise või nende eest vastutusele võtmise eesmärgil. Andmekaitseinspektor toetab artiklis 5 sätestatud rangeid nõudeid.
69. Artikli 5 sõnastuses alahinnatakse aga vajadust muuta konkreetsel asjaoludel andmetöötlus õiguspäraseks muudel õiguslikel põhjustel. Tegemist on olulise sättega ning see ei tohiks näiteks takistada politseil täita oma riiklike õigusaktide kohaseid juriidilisi kohustusi avalikustada teavet migratsiooni- või maksuametitele. Seetõttu soovib andmekaitseinspektor, et artiklis 5 võetaks arvesse muid isikuandmete töötlemise õigustatud õiguslikke põhjuseid, nagu näiteks töötleja vajadust täita oma juriidilist kohustust, andmesubjekti ühemõttelist nõusolekut, tingimusel et töötlemine toimub andmesubjekti huvides, või vajadust kaitsta andmesubjekti elulisi huve.
70. Andmekaitseinspektor märgib, et andmetöötluse õiguspäraseks muutmise kriteeriumite austamine on eriti oluline seoses politsei- ja õigusalase koostööga, võttes arvesse, et isikuandmete õigusvastane kogumine politseiteenistuste poolt võib tähendada, et isikuandmeid ei saa kohtumenetluse raames tõendina kasutada.

### IV.4 Vajalikkus ja proportsionaalsus

71. Ettepaneku artiklite 4 ja 5 eesmärk on samuti tagada — üldiselt rahuldaval viisil — et piirangud isikuandmete kaitsele oleksid vajalikud ja proportsionaalsed, nagu see on nõutud Euroopa Liidu õigusaktides ning Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktikas Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 8 kohta:

— Artikli 4 lõike 1 punktis c sätestatakse üldine eeskiri, mille kohaselt peavad isikuandmed olema piisavad, asjakohased ning nad ei tohi ületada selle otstarbe piire, mille tarvis neid kogutakse ja/või hiljem töödeldakse;

— Artiklis 5 sätestatakse, et töötlemine peaks olema vajalik asjaomase ametiasutuse seaduspärase ülesande täitmiseks ning kuritegude ennetamise, uurimise, avastamise või nende eest vastutusele võtmise eesmärgil.

— Artikli 4 lõikes 4 märgitakse, et isikuandmete töötlemine on vajalik ainult siis, kui on täidetud teatud konkreetsed tingimused.

72. Andmekaitseinspektor märgib, et artikli 4 lõike 4 kavadatud sõnastus ei vasta Euroopa Inimõiguste Kohtu Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikliga 8 seotud kohtupraktikaga kehtestatud kriteeriumitele, mille kohaselt võib eraluga seotud piirangut kehtestada ainult siis, kui see on vajalik demokraatlikus ühiskonnas. Ettepaneku kohaselt peetakse andmetöötlust oluliseks mitte ainult siis, kui see võimaldaks õiguskaitse- ja õigusasutustel oma ülesandeid täita, vaid ka siis, kui on alust arvata, et asjaomased isikuandmed üksnes soodustaksid või kiirendaksid kuritegude ennetamist, uurimist, avastamist või nende eest vastutusele võtmist.
73. Nimetatud kriteeriumid ei vasta Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 8 nõuetele, sest peaaegu igasugust isikuandmete töötlemist võib pidada politsei ja õigusasutuste tegevuse hõlbustamiseks, isegi kui asjaomased andmed ei ole tegelikult sellise tegevuse läbiviimiseks vajalikud.
74. Artikli 4 lõike 4 praegune tekst viiks isikuandmete lubamatult laia kogumiseni, mis põhineb üksnes arusaamal, et isikuandmed võivad hõlbustada kuritegude ennetamist, uurimist, avastamist või nende eest vastutusele võtmist. Vastupidiselt tuleks isikuandmete töötlemist pidada vajalikuks ainult juhul, kui pädevad asutused on võimelised selgelt näitama, et selleks on olemas vajadus ning tingimused, et eraellu vähem sekkuvad meetmed ei ole kättesaadavad.
75. Seega soovib andmekaitseinspektor, et artikli 4 lõike 4 esimene taane sõnastataks ümber, et tagada kooskõla Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklit 8 käsitleva kohtupraktikaga. Lisaks sellele soovib andmekaitseinspektor, et süsteemsetel põhjustel viidaks artikli 4 lõige 4 üle artikli 5 lõppu.

#### IV.5 Andmete eriliikide töötlemine

76. Artiklis 6 sätestatakse põhimõtteline keeld töödelda tundlike andmeid; st isikuandmeid, mis paljastavad rassilist või etnilist päritolu, poliitilisi vaateid, usulisi või filosoofilisi veendumusi, ametiühingusse kuulumist või andmeid, mis puudutavad tervislikku seisundit või seksuaalelu. Nimetatud keeldu ei kohaldata, kui töötlemine on õigusaktiga ette nähtud ning kui see on hädavajalik asjaomase ametiasutuse seaduspärase ülesande täitmiseks kuritegude ennetamise, uurimise, avastamise või nende eest vastutusele võtmise eesmärgil. Tundlike andmeid võib samuti töödelda, kui andmesubjekt on selleks andnud oma selgesõnalise nõusoleku. Mõlemal juhul tuleb kehtestada konkreetsed sobivad kaitsemeetmed.
77. Artikli 6 kohta võib esitada kaks tähelepanekut. Esiteks, artiklis 6 toetatakse liiga suures ulatuses andmesubjekti nõusolekule. Andmekaitseinspektor rõhutab, et tundlike andmete töötlemist andmekaitse subjekti selgesõnaliselt

nõusoleku alusel tuleks lubada ainult siis, kui töötlemine toimub andmesubjekti huvides ning nõusolekust keeldumine ei põhjusta andmesubjektile negatiivseid tagajärgi. Andmekaitseinspektor soovib artiklit 6 vastavalt muuta ning viia see ka kooskõlla kehtiva ELi andmekaitseõigusega.

78. Teiseks leiab andmekaitseinspektor, et arvesse võiks võtta ka muid töötlemise õiguslike põhjuseid, nagu andmekaitse subjekti või teise isiku (kui andmesubjekt on füüsiliselt või õiguslikult võimetu nõusolekut andma) eluliste huvide kaitsmise vajadust.
79. Politsei- ja õigusala seaduste raames omab üha suuremat tähtsust teistesse andmeliikidesse kuuluvate potentsiaalselt tundlike andmete, nagu biomeetriselised andmed ja DNA profiilid, töötlemine. Ettepaneku artikkel 6 ei käsitlenud selgesõnaliselt selliseid andmeid. Andmekaitseinspektor kutsus ELi seadusandjat pöörama erilist tähelepanu käesolevas ettepanekus sätestatud üldiste andmekaitset käsitlevate põhimõtete rakendamisele edasistes õigusaktides, mis käsitlevad nimetatud andmete eriliikide töötlemist. Sellekohaseks näiteks on nõukogu raamotsus teabevahetuse kohta vastavalt kättesaadavuse põhimõttele (vt eespool punktid 12-15), milles lubatakse selgesõnaliselt biomeetriseliste andmete ja DNA profiilide töötlemist ja vahetamist (vt ettepaneku II lisa), kuid ei käsitleta nende andmete tundlikkust ja eripära andmekaitse seisukohalt.
80. Andmekaitseinspektor soovib sätestada konkreetsed kaitsemeetmed, eelkõige eesmärgiga tagada, et:
- biomeetriselisi andmeid ja DNA profiile kasutatakse ainult hästi toimivate ja koostalitlusvõimeliste tehnikate standardite alusel;
  - hoolikalt arvestatakse nende täpsuse taset ning et andmesubjekt võiks seda olemasolevate vahendite abil vaidlustada ning;
  - isikute väärkuse austamine oleks täielikult tagatud.

Seadusandja otsustada on, kas sätestada sellised täiendavad kaitsemeetmed käesolevas raamotsuses või spetsiaalsetes õigusaktides, millega reguleeritakse andmete eriliikidesse kuuluvate andmete kogumist ja vahetamist.

#### IV.6 Täpsus ja usaldusvärsus

81. Artikli 4 lõike 1 punktis d sätestatakse andmete kvaliteeti käsitlevad üldised eeskirjad. Nimetatud artikli kohaselt peab töötleja tagama andmete täpsuse ja kui vajalik, siis nende ajakohastatuse. Töötleja võtab kõik ajakohased meetmed tagamaks, et andmete kogumise või hilisema töötlemise eesmärgi seisukohast ebaõiged või mittetäielikud andmed kustutatakse või parandatakse. See on kooskõlas andmekaitset käsitleva ELi seadusandluse üldpõhimõtetega.

82. Artikli 4 lõike 1 punkti d kolmandas lauses sätestatakse, et liikmesriigid võivad näha ette andmete töötlemist erinevatel täpsuse ja usaldusväärsuse tasemetel. Andmekaitseinspektor tõlgendab seda sätet kui erandit üldisest täpsuse põhimõttest ning soovib esitada sätte erandlikkus selgemalt, lisades "aga" või "olguigi et" artikli 4 lõike 1 punkti d kolmanda lause algusesse. Juhtudel, kui andmete täpsust ei ole võimalik täielikult tagada, on töötlejal kohustus eristada andmed vastavalt nende täpsuse ja usaldusväärsuse tasemele, osutades eelkõige faktidel põhinevate andmete põhimõttelisele erinevusele andmetest, mis põhinevad arvamustel ja isiklikel hinnangutel. Andmekaitseinspektor rõhutab selle kohustuse olulisust nii andmesubjektide kui õiguskaitseseasutuste seisukohalt, eelkõige juhul, kui andmeid töödeldakse nende algallikast kaugel (vt arvamuse punkt 7).

#### Andmete kvaliteedi kontrollimine

83. Artikli 4 lõike 1 punktis d sätestatud üldpõhimõtet täiendatakse andmete kvaliteedi kontrollimist käsitlevas artiklis 9 sätestatud täpsemate kaitsemeetmetega. Eelkõige sätestatakse artiklis 9, et

1. isikuandmete kvaliteeti kontrollitakse hiljemalt enne nende edastamist ja kättesaadavaks tegemist. Lisaks sellele tuleb otsese automatiseeritud juurdepääsu teel kättesaadavaks tehtud andmete kvaliteeti korrapäraselt kontrollida (artikli 9 lõiked 1 ja 2).
2. kõikide andmeedastuste puhul tuleks ära märkida kohtuotsused ning otsused süüdistust mitte esitada ja enne edastamist algallikas kontrollitud arvamustel põhinevad andmed ning nende täpsuse või usaldatuse aste tuleks samuti ära märkida (artikli 9 lõige 1).
3. kui andmesubjekt eitab isikuandmete täpsust või kui nende täpsust või ebatäpsust ei ole võimalik tuvastada, tuleb isikuandmed andmesubjekti taotlusel märgistada (artikli 9 lõige 6).

84. Seega tagatakse artikli 4 lõikega 1 ja artikliga 9, kui neid ühiselt kohaldada, et isikuandmete kvaliteeti on piisavalt kontrollitud nii andmesubjekti kui nende ametiasutuste poolt, kes on kõige lähemal töödeldud andmete algallikatele ning kes on seega kõige õigemad neid kontrollima.

85. Andmekaitseinspektor tervitab nimetatud sätteid, sest nendega tagatakse, keskendudes samas õiguskaitseseasutuste vajadusele, et kõik andmed on nõuetekohaselt arvesse võetud ning neid kasutatakse vastavalt nende täpsusele ja usaldusväärsusele, välistades sellega, et andmesubjekt kannataks ebaõiglaselt teda puudutavate andmete võimaliku ebatäpsuse pärast.

86. Andmete kvaliteedi kontrollimine on andmesubjekti seisukohalt kaitse oluline element, eelkõige seoses politsei- ja kohtuasutuste poolt töödeldud isikuandmetega. Andmekaitseinspektor kahetseb seega, et andmete kvaliteedi kontrolli käsitleva artikli 9 kohaldamisala piirneb andmetega, mis on edastatud või tehtud kättesaadavaks teistele liikmesriikidele. See on kahetsusväärne, kuna see tähendab, et isikuandmete kvaliteet, mis on oluline ka õiguskaitsese seisukohalt, oleks täies ulatuses tagatud ainult siis, kui need andmed edastatakse või tehakse kättesaadavaks teistele liikmesriikidele, kuid mitte siis, kui neid töödeldakse liikmesriigi siseselt (!). Selle asemel on nii andmesubjektide kui pädevate asutuste huvides hädavajalik tagada, et kõikide isikuandmete kvaliteeti kontrollitaks korralikult, sealhulgas nende isikuandmete kvaliteeti, mida ei edastata või ei tehta kättesaadavaks teise liikmesriigi poolt.

87. Seega soovib andmekaitseinspektor kaotada artikli 9 lõigete 1 ja 6 kohaldamisala piirangud, viies need sätted üle ettepaneku II peatükki.

#### Eri andmeliikide eristamine

88. Artikli 4 lõikes 2 sätestatakse töötleja kohustus eristada selgelt erinevatesse kategooriatesse kuuluvate isikute (kahtlusalused isikud, süüdimõistetud isikud, tunnistajad, ohvrid, informaatorid, kontaktisikud jne) isikuandmed. Andmekaitseinspektor tervitab sellist lähenemisviisi. Kuigi õiguskaitseseasutused võivad olla sunnitud töötleva väga erinevatesse kategooriatesse kuuluvate isikutega seotud andmeid, on oluline, et need andmed eristatakse üksteisest vastavalt erinevale kuriteos osalemise määrale. Eelkõige peaksid andmekogumisele seavad tingimused, tähtajad, andmesubjektile juurdepääsu või teabe keelamise tingimused ning pädevatele asutustele kohaldatavad andmete juurdepääsumenetlused kajastama erinevate töödeldud andmeliikide eripära ning erinevaid eesmärke, milleks õiguskaitseseasutused neid andmeid koguvad.

89. Sellega seoses leiab andmekaitseinspektor, et erilist tähelepanu tuleks pöörata kahtlusaluste hulka mittekuuluvate isikutega seotud andmetele. Proportsionaalsuse tagamiseks ning eelarvamuste vältimiseks isikute suhtes, kes ei ole kuriteoga aktiivselt seotud, on vajalikud eritingimused ja kaitsemeetmed. Sellise isikute kategooria jaoks peaks ettepanek sisaldama täiendavaid sätteid, et piirata töötlemise eesmärki, kehtestada täpsed tähtajad ja piirata juurdepääsu andmetele. Andmekaitseinspektor soovib, et ettepanekut muudetaks vastavalt.

(!) Lisaks sellele ei oleks see kooskõlas Euroopa Nõukogu ministrite komitee soovitusel nr R (87) 15 liikmesriikidele, mis reguleerib isikuandmete kasutamist politsei valdkonnas. Eelkõige sätestatakse põhimõttes 7.2, et järelevalveasutuse nõusolekul või kooskõlas riiklike õigusaktidega tuleks seada sisse isikuandmete kvaliteedi "korrapärased kontrollid".

90. Ettepaneku praeguses tekstis sisaldub üks konkreetne kaitsemeede, mis on seotud kahtlusaluste hulka mittekuuluvate isikutega, nimelt ettepaneku artikli 7 lõige 1. Andmekaitseinspektori arvates on tegemist olulise kaitsemeetmega, põhiliselt sellepärast, et liikmesriikidel ei ole lubatud meetmest erandeid teha. Kahetsusväärset sätetatakse artikli 7 lõikes 1 üksnes tähtaegadega seotud spetsiaalsed kaitsemeetmed ning artiklit kohaldatakse ainult ettepaneku artikli 4 lõike 3 viimases taandes märgitud isikute kategooria suhtes. Seetõttu ei nähta artikliga ette rahuldavaid kaitsemeetmeid ega hõlmata tervet kahtlusaluste hulka mittekuuluvate isikute rühma <sup>(1)</sup>.

91. Eraldi tähelepanu väärivad ka süüdimõistetud isikutega seotud andmed. Seoses nende andmetega tuleks võtta arvesse kriminaaltoimikute vahetamisega seotud hiljutisi ja tulevasi algatusi ning tagada tuleks järjepidevus <sup>(2)</sup>.

92. Eespool esitatud tähelepanekute valguses soovib andmekaitseinspektor lisada artiklile 4 uus lõige, mis sisaldaks järgmisi elemente:

— täiendavad sätted kahtlusaluste hulka mittekuuluvate isikute suhtes töötlemise eesmärgi piiramiseks, tähtaegade kehtestamiseks ning andmetele juurdepääsu piiramiseks;

— liikmesriikide kohustus sätestada erinevatesse kategooriatesse kuuluvate isikute isikuandmete vaheliste erinevuste õiguslikud tagajärjed, mis peegeldavad erinevate töödeldud andmeliikide eripära ning erinevaid eesmärke, milleks õiguskaitseasutused neid andmeid koguvad;

— õiguslikud tagajärjed peaksid olema seotud isikuandmete kogumise tingimustega, tähtaegadega, andmete täiendava edastamise ja kasutamisega ning juurdepääsu või teave keelamisega andmesubjektile.

#### IV.7 Isikuandmete säilitamise tähtajad

93. Isikuandmete säilitamise üldpõhimõtted on sätestatud ettepaneku artikli 4 lõike 1 punktis e ja artikli 7 lõikes 1. Üldpõhimõtte kohaselt ei tohiks isikuandmeid säilitada

<sup>(1)</sup> Vt täpsemalt käesoleva arvamuse punkt 94.

<sup>(2)</sup> 9. detsembril jõustus nõukogu otsus 2005/876/JSK, mis käsitleb teabevahetust karistusregistri väljavõtete kohta. Otsusega täiendatakse ja hõlbustatakse olemasolevatel mehhanismidel edastada teavet, mis on seotud karistustega, mis põhinevad sellistel olemasolevatel dokumentidel nagu 1959. aasta kriminaalasjades vastastikuse abistamise Euroopa konventsioon ning 2000. aasta konventsioon liikmesriikide vahelise vastastikuse õigusabi kohta kriminaalasjades. Nimetatud dokument asendatakse hilisemal ajahetkel täpsema nõukogu raamotsusega. Komisjon kaalub ettepaneku tegemist uue raamotsuse kohta selles valdkonnas.

kauem kui vajalik selle eesmärgi täitmiseks, milleks need koguti. See on kooskõlas andmekaitset käsitleva ELi seadusandlusega <sup>(3)</sup>.

94. Artikli 7 lõike 1 üldist sätet kohaldatakse aga üksnes siis, "kui riiklikes õigusaktides ei ole ette nähtud teisiti". Andmekaitseinspektor märgib, et selline erand on väga üldine ning väljub artikli 4 lõike 1 punktis e lubatud erandite piirest. Andmekaitseinspektor teeb ettepaneku, et artikli 7 lõikes 1 sätestatud üldine erand tuleks välja jätta või vähemalt piirata avalikke huvisid, mis õigustavad sellise erandi kasutamist liikmesriikide poolt <sup>(4)</sup>.

95. Artikli 7 lõikes 2 märgitakse, et tähtaegadest kinnipidamine tagatakse asjakohaste protseduuriliste ja tehniliste meetmetega ning seda vaadatakse korrapäraselt läbi. Andmekaitseinspektor tervitab käesolevat sätet, kuid soovib sätestada selgesõnaliselt, et pärast teatud ajavahe- mikkude tuleks asjakohaste protseduuriliste ja tehniliste meetmetega näha ette isikuandmete automaatne ja korrapärane kustutamine.

#### IV.8 Isikuandmete vahetamine kolmandate riikidega

96. Tõhus politsei- ja õigusalaane koostöö ELi piires sõltub üha enam koostööst kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega. Mitmeid kolmandate riikide või rahvusvaheliste organisatsioonidega õiguskaitse- ja kohtualase koostöö tõhustamiseks ettenähtud meetmeid arutatakse või kavandatakse hetkel nii riiklikul ja ELi tasandil <sup>(5)</sup>. Rahvusvahelise koostöö edasiarendamisel toetatakse tõenäoliselt suurel määral isikuandmete vahetamisele.

97. Seega on oluline, et selliseid põhimõtteid nagu andmete õiglane ja seaduslik töötlemine ning nõuetekohase menetluse põhimõtet üldiselt kohaldatakse isikuandmete kogumisele ja vahetamisele kogu liidu piires ning et isikuandmeid edastatakse kolmandatesse riikidesse või rahvusvahelistele organisatsioonidele üksnes siis, kui nimetatud kolmandad osapooled tagavad kaitse piisava taseme või asjakohased kaitsemeetmed.

<sup>(3)</sup> Lisaks artiklis 7 sätestatud isikuandmete säilitamise tähtaegu käsitlevale üldisele sättele nähakse ettepanekus ette täiendavad konkreetsed sätted, mis käsitlevad teiste liikmesriikidega vahetatud isikuandmeid. Eelkõige on artikli 9 lõikes 7 sätestatud, et isikuandmed kustutatakse:

1. kui neid ei oleks pidanud edastama, kättesaadavaks tegema või vastu võtma;
2. pärast edastava ametiasutuse teatatud tähtaega, kui isikuandmeid ei lähe edasiselt kohtumenetluses vaja;
3. kui andmed ei ole vajalikud või enam vajalikud sellel eesmärgil, milleks need edastati.

<sup>(4)</sup> Kaaluda võiks piiranguid terrorismivastasele võitlusele ja/või artikli 4 lõike 1 punktis e märgitud konkreetsetele avalikele huvidel: ajaloolised, statistilised või teaduslikud eesmärgid.

<sup>(5)</sup> Näiteks vt hiljutist komisjoni teatist "Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala välise mõõtme strateegia" (KOM(2005) 491 lõplik).

*Isikuandmete edastamine kolmandatesse riikidesse*

98. Andmekaitseinspektor tervitab selles osas ettepaneku artiklit 15, millega nähakse ette isikuandmete kaitse nende edastamisel kolmandate riikide pädevatele asutustele või rahvusvahelistele organitele. Samas kohaldatakse seda ettepaneku III peatükis sisalduvat sätet ainult andmetele, mis on teiste liikmesriikide pädevatelt asutustelt saadud või nende poolt kättesaadavaks tehtud. Sellise piirangu tulemusel jääb Euroopa Liidu andmekaitse süsteemi alles puudus, mis on seotud andmetega, mis ei ole saadud teiste liikmesriikide pädevatelt asutustelt. Andmekaitseinspektori arvates ei saa järgmistel põhjustel selle puudusega nõustuda.
99. Esiteks ei tohi ELi õigusega tagatud kaitse tase andmete edastamise puhul kolmandasse riiki olla määratud sõltuvalt andmete allikast — andmeid kolmandasse riiki edastava liikmesriigi politseiteenistus või teise liikmesriigi politseiteenistus.
100. Teiseks tuleks märkida, et isikuandmete kolmandatesse riikidesse edastamist reguleerivad eeskirjad lähtuvad andmekaitseõiguse aluspõhimõttest. Nimetatud põhimõte ei kajastu mitte ainult ühes direktiivi 95/46/EÜ põhisätetest, vaid see on sätestatud ka konventsiooni nr 108 lisaprotokollis<sup>(1)</sup>. Ettepaneku artiklis 1 osutatud isikuandmete kaitse ühisstandardeid ei saa tagada, kui isikuandmete edastamist kolmandatesse riikidesse käsitlevad ühised eeskirjad ei hõlma kõiki andmetööstustoiminguid. Sellest tulenevalt rikutaks otseselt käesoleva ettepanekuga tagatud andmesubjekti õigusi, kui isikuandmeid võiks edastada kolmandatesse riikidesse, kes ei taga kaitse piisavat taset.
101. Kolmandaks tähendaks nimetatud eeskirjade reguleerimisala piirdumine "vahetatud andmetega", et ainult ühes riigis töödeldud andmete puhul puuduksid kaitsemeetmed: paradoksaalselt võiks isikuandmete igasugust asjakohast kaitset eirates edastada andmeid kolmandatesse riikidesse "kergemini" kui teistesse liikmesriikidesse. See annaks võimaluse "teabepesuks". Liikmesriikide pädevad asutused saaksid andmekaitse rangeid eeskirju vältida, edastades andmed kolmandatele riikidele või rahvusvahelistele organisatsioonidele, kus teise liikmesriigi pädev asutus omaks neile juurdepääsu või kust need andmed võiks isegi nimetatud asutusele edasi saata.

(<sup>1</sup>) Konventsiooni (üksikisikute kaitse kohta isikuandmete automaattöötusel) lisaprotokoll seoses järelevalveasutustega ja andmete liikumise üle piiride kirjutati alla 8.11.2001 ning see jõustus 1.7.2004. Sellele siduval rahvusvahelise õiguse dokumendile on seni alla kirjutanud 11 riiki (kellest 9 on ELi liikmed). Protokollis artiklis 2.1 sätestatakse üldpõhimõte, mille kohaselt "Iga protokolliosaline näeb ette isikuandmete edastamise konventsiooni osaliste hulka mittekuuluva riigi või organisatsiooni jurisdiktsiooni alla kuuluvale vastuvõtjale ainult sel juhul, kui see riik või organisatsioon tagab kavatsetava andmeedastuse küllaldase kaitse".

102. Seega soovib andmekaitseinspektor muuta praegust ettepanekut nii, et tagada artikli 15 kohaldamine igasuguste isikuandmete vahetamise suhtes kolmandate riikidega. See soovitus ei puuduta artikli 15 lõike 1 punkti c, mis oma olemuselt kehtib ainult teiste liikmesriikidega vahetatud isikuandmete suhtes.

*Isikuandmete erakorraline edastamine andmekaitse tingimusi mitte-täitvatele riikidele*

103. Artiklis 15 sätestatakse terve rida tingimusi, mis reguleerivad isikuandmete edastamist kolmandate riikide pädevatele asutustele või rahvusvahelistele organisatsioonidele, ning mis on võrreldavad direktiivi 95/46/EÜ artiklis 25 sätestatud tingimustega. Sellest hoolimata sätestatakse artikli 15 lõikes 6 võimalus edastada andmeid kolmandatele riikidele või rahvusvahelistele organisatsioonidele, kus piisavasemeline andmekaitse pole tagatud, seejuures kehtib tingimus, et isikuandmete edastamine on liikmesriigi oluliste huvide kaitsmiseks või avalikku julgeolekut või konkreetset isikut või konkreetseid isikuid ohustava tõsise ja vahetu hädaohu ennetamiseks hädavajalik.
104. Lõikes 6 sätestatud erandi kohaldamist tuleks täpsustada. Seetõttu soovib andmekaitseinspektor:
- teha selgeks, et nimetatud erandiga kehtestatakse pelgalt vabastus rakendada "piisava kaitse" tingimust, kuid sellega ei mõjutata teisi artikli 15 esimeses lõigus sätestatud tingimusi.

- lisada, et nimetatud erandi alusel teostatav isikuandmete edastamine peaks toimuma vastavalt asjakohastele tingimustele (näiteks vastavalt selgesõnalisele tingimusele, et andmeid töödeldakse üksnes ajutiselt ja eriotstarbelisel eesmärgil) ning et pädevat järelevalveametit teavitatakse sellest.

*Kolmandatelt riikidelt saadud isikuandmete töötlemine*

105. Seoses kolmandate riikide poliitsei- ja õigusalustega teostatava isikuandmete vahetuse mahu suurenemisega tuleks samuti pöörata erilist tähelepanu isikuandmetele, mis on "imporditud" sellistest kolmandatest riikidest, kus pole tagatud inimõiguste — ning eelkõige isikuandmete kaitse — austamise piisavad standardid.

106. Laiemas perspektiivis leiab andmekaitseinspektor, et seadusandja peaks tagama, et kolmandatest riikidest saadud isikuandmed vastaksid vähemalt inimõiguste austamise rahvusvahelistele standarditele. Näiteks ei tohiks töödelda andmeid, mis on kogutud piinamise või inimõiguste rikkumiste tulemusena, samuti ei tohiks töödelda üksnes poliitilistel veendumustel või seksuaalsetel eelistustel põhinevaid musti nimekirju, ning õiguskaitseasutused ei tohiks nendele tugineda, välja arvatud juhul, kui seda tehakse andmesubjekti huvides. Seetõttu soovib andmekaitseinspektor, et seda täpsustatakse vähemalt ettepaneku põhjenduses, kasutades võimalusel viidet asjakohastele rahvusvahelistele õigusaktidele <sup>(1)</sup>.
107. Konkreetsemalt seoses isikuandmete kaitsega märgib andmekaitseinspektor, et kui isikuandmeid edastatakse riikidest, kus isikuandmete kaitsmise piisavad standardid ja tagatised puuduvad, tuleb andmete kvaliteedi võimalikke puudujääke nõuetekohaselt hinnata, et vältida sellise teabe ekslikku kasutamist ELi õiguskaitseasutuste poolt ning ennetada andmesubjekti õiguste piiramist.
108. Seetõttu soovib andmekaitseinspektor lisada ettepaneku artiklile 9 sätte, mille kohaselt tuleks kolmandatest riikidest edastatavate isikuandmete kvaliteeti koheselt pärast andmete kättesaamist eraldi hinnata ning esile tuua nimetatud andmete täpsuse ja usaldusväärsuse määr.
111. Sellega seoses leiab andmekaitseinspektor, et artiklites 13 ja 14 sätestatud täiendavaid tingimusi võib käsitada rahu-ldavatena, kui neid kohaldatakse koos II peatükis sätestatud üldiste eeskirjadega, ning sealhulgas kohaldatakse üldiselt ka andmete edasist töötlemist käsitlevaid eeskirju (vt eespool, IV.2). Praegune ettepanek piirab siiski artiklite 13 ja 14 kohaldamist isikuandmetele, mis on saadud teise liikmesriigi pädevalt asutuselt või mis on tehtud kättesaadavaks teise liikmesriigi pädeva asutuse poolt.
112. Viimatinimetatud tingimuste üldine kohaldatavus on seda olulisem, kui võtta arvesse õiguskaitseasutuste ning teiste asutuste või eraõiguslike isikute vahelise liikmesriikide sisese andmete vahetamise kasvavat mahtu. Vastava näite võib leida õiguskaitsealase tegevuse avaliku sektori/erasektori partnerlussuhetest <sup>(2)</sup>.
113. Seetõttu soovib andmekaitseinspektor muuta praegust ettepanekut, et tagada artiklite 13 ja 14 kohaldamist *igasuguste* isikuandmete vahetamise suhtes, sealhulgas selliste isikuandmete vahetamise suhtes, mida pole teise liikmesriigi poolt edastatud või kättesaadavaks tehtud. Käesolev soovitus ei ole seotud artikli 13 punktiga c ja artikli 14 punktiga c.

*Juurdepäas eraõiguslike isikute poolt töödeldavatele isikuandmetele ja nende edasine kasutamine*

#### IV.9 Isikuandmete vahetamine eraõiguslike isikute ja õiguskaitsega mittetegelevate asutustega

109. Ettepaneku artiklitega 13 ja 14 sätestatakse terve rida tingimusi, mis tuleb täita juhtudel, kui isikuandmeid edastatakse eraõiguslikele isikutele ja õiguskaitsega mittetegelevatele asutustele. Nagu eespool mainitud, täiendavad nimetatud artiklid II peatükis sätestatud üldisemaid eeskirju, mille järgimine on igal juhul kohustuslik.
110. Andmekaitseinspektori arvamus on, et kuigi kuritegevuse ennetamise ja sellega võitlemise eesmärgil võib teatud juhtudel olla vajalik isikuandmete edastamine eraõiguslikele isikutele ja teistele avalik-õiguslikele organitele, tuleks sellisel juhul kohaldada rangeid eritingimusi. See on kooskõlas positsiooniga, mida väljendati Euroopa andmekaitsevolinike poolt Krakowis vastu võetud seisukohas <sup>(3)</sup>.

<sup>(1)</sup> ÜRO piinamise ja muu julma, ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise vastane konventsioon, mille on allkirjastanud kõik ELi liikmesriigid ning mis jõustus 26. juunil 1987. Eelkõige artiklis 15 sätestatakse, et "Iga konventsiooniosaline riik tagab, et piinamise teel saadud tunnistusi ei kasutata tõendina mitte ühegi menetluse läbiviimisel, välja arvatud piinamises süüdistatud isiku süü tõendamise eesmärgil tunnistuste andmiseks".

<sup>(2)</sup> 25.–26. aprillil 2005 Krakowis toimunud Euroopa andmekaitseasutuste kevadkonverentsil vastu võetud *seisukoht õiguskaitse ja teabevahetuse kohta ELis*.

114. Isikuandmete vahetamine eraõiguslike isikutega on kahe-suunaline: sellest tulenevalt edastatakse isikuandmeid samuti ka eraõiguslike isikute poolt õiguskaitseasutustele või tehakse eraõiguslike isikute poolt õiguskaitseasutustele kättesaadavaks.

115. Sellisel juhul saavad ametiasutused juurdepääsu isikuandmetele, mis on kogutud kaubanduslikel eesmärkidel (äritehingud, turustamine, teenuste osutamine jne) ja mida haldavad eraõiguslikud töötledajad; ametiasutused kasutavad neid andmeid vägagi erineval kuritegude ennetamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise eesmärgil. Lisaks tuleb kaubanduslikel eesmärkidel töödeldud andmete täpsust ja usaldusväärsust hoolikalt hinnata, kui neid kasutatakse õiguskaitsealastel eesmärkidel <sup>(4)</sup>.

<sup>(3)</sup> Vt 2006. aasta komisjoni õigusloome- ja töökava (KOM(2005) 531 lõplik)

<sup>(4)</sup> Näiteks on telefoniarve kaubanduslikel eesmärkidel usaldusväärne juhul, kui seal on tehtud telefonikõned nõuetekohaselt märgitud; samas ei saa aga õiguskaitseasutused sama telefoniarvet täielikult käsitada vaieldamatu tõendina selle kohta, kes tegi konkreetse telefonikõne.

116. Väga hiljutise ja olulise näite õiguskaitsealsetel eesmärkidel erasektorile kuuluvatele andmebaasidele juurdepääsu kohta annab sideteenuste osutamise seoses töödeldud andmete säilitamist käsitleva direktiivi heakskiidetud tekst (vt eespool, punktid 16-18), mille kohaselt peavad üldkasutatavate elektroonilise side teenuste pakkujad või üldkasutatavate sidevõrkude pakkujad kuni kahe aasta jooksul säilitama teatavaid andmeid sideteenuste kohta, et tagada nende kättesaadavus raskete kuritegude uurimiseks, avastamiseks ja nende eest vastutusele võtmiseks. Heakskiidetud teksti kohaselt ulatuvad nimetatud andmetele juurdepääsu käsitlevad küsimused ühenduse õigusest kaugemale ning neid ei saa reguleerida direktiivi endaga. Vastupidi, nimetatud oluliste küsimuste suhtes võib kohaldada liikmesriigi õigust või Euroopa Liidu lepingu VI jaotise kohaseid meetmeid (<sup>1</sup>).

117. Kuna andmesubjekti, kelle sideandmeid tuleb säilitada, piisava kaitse tagamiseks on vaja juurdepääsupiiranguid, on andmekaitseinspektor käesoleva direktiivi ettepanekut käsitlevas arvamuses kaitsnud Euroopa Ühenduse asutamislepingu laiemat tõlgendamist. Kahjuks ei lisanud Euroopa seadusandja ülalnimetatud direktiivile juurdepääsu käsitlevaid eeskirju.

118. Käesolevas arvamuses väljendab andmekaitseinspektor taas oma tugevat eelistust, mille kohaselt peaks ELi õigusega kehtestatama õiguskaitseasutustele andmetele juurdepääsu ja edasise kasutamise ühisstandardid. Kuni seda ei ole reguleeritud esimese samba raames, võiks vajaliku kaitse kehtestada kolmanda samba õigusaktiga. Andmekaitseinspektori nimetatud seisukohta toetavad täiendavalt liikmesriikide vahelise andmevahetuse suurenenud mahud ja hiljutine kättesaadavuse põhimõtet käsitlev ettepanek. Omavahel erinevad andmetele juurdepääsu ja edasise kasutamise riiklikud eeskirjad ei ole kooskõlas õiguskaitsealase teabe, mis hõlmab ka erasektorile kuuluvate andmebaaside andmeid, kavandatava "vaba ringlusega" kogu ELis.

119. Seetõttu leiab andmekaitseinspektor, et ühisstandardeid peaks kohaldama õiguskaitseasutuste juurdepääsu suhtes eraõiguslike isikute valduses olevatele isikuandmetele, tagamaks et juurdepääs võimaldatakse üksnes hästi määratletud tingimuste ja piirangute alusel. Eelkõige tuleks pädevate asutuste juurdepääsu võimaldada üksnes iga üksikjuhtumit eraldi käsitledes konkreetsetel asjaoludel ning selgelt kindlaksmääratud eesmärkidel ning selle üle teostatakse liikmesriikides kohtulikku kontrolli.

(<sup>1</sup>) Direktiivi põhjenduste kohaselt "Liikmesriikide ametiasutuste juurdepääsu küsimused käesoleva direktiivi kohaselt säilitatud andmetele direktiivi 95/46/EÜ artikli 3 lõike 2 esimeses taandes nimetatud tegevuste korral ei kuulu ühenduse õiguse reguleerimisalasse. Samas võib nende suhtes kohaldada liikmesriigi õigust või Euroopa Liidu lepingu VI jaotise kohaseid meetmeid, võttes alati teatavaks, et kõnealune õigus või nimetatud meetmed peavad täielikult austama põhiõigusi, nii nagu need tulenevad liikmesriikide ühesugustest riigiõiguslikest tavadest ja nagu need on tagatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduse kaitse konventsiooniga. Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikkel 8 vastavalt Euroopa Inimõiguste Kohtu tõlgendusele..."

## IV.10 Andmesubjekti õigused

120. IV peatükis käsitletakse andmesubjekti õigusi viisil, mis on üldiselt kooskõlas praeguse andmekaitse seadusandluse ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 8.

121. Andmekaitseinspektor tervitab nimetatud sätteid, sest nendega kehtestatakse andmesubjekti õiguste ühtlustatud kogum, võttes samas arvesse õiguskaitseasutuste poolt teostatava andmete töötlemise eripärasid. Tegemist on olulise edusammuga, kuna praegust olukorda iseloomustab eeskirjade ja tavade suur erinevus, seda eelkõige juurdepääsuõiguse küsimuses. Mõned liikmesriigid ei võimalda andmesubjektile juurdepääsu enda andmetele, kuid omavad "kaudse juurdepääsu" süsteemi (mida andmesubjekti nimel kasutab riiklik andmekaitseasutus).

122. Ettepanekuga ühtlustatakse võimalikud erandid otsesest juurdepääsuõigusest. See on seda olulisem, et kodanikud, kelle isikuandmeid erinevate ELi liikmesriikide pädevad asutused üha suurenevas mahus töötlevad ja vahetavad, saaksid kasutada endi kui andmesubjektide õiguste ühtlustatud kogumit, olenemata liikmesriigist, kus andmed on kogutud või töödeldud (<sup>2</sup>).

123. Andmekaitseinspektor tunnustab võimalust piirata andmesubjektide õigusi nendel juhtudel, kui see on kuritegude ennetamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise eesmärgil vajalik. Kuna nimetatud piiranguid peab käsitlema kui erandeid andmesubjektide põhiõigustest, tuleks rangelt kohaldada proportsionaalsuse põhimõtet. See tähendab, et erandid peaksid olema piiratud ja hästi määratletud ning et piirangud peaksid võimaluse korral olema osalised ja ajaliselt piiratud.

124. Sellega seoses tahaks andmekaitseinspektor eriti pöörata seadusandja tähelepanu artiklite 19, 20 ja 21 lõike 2 punktile a, millega sätestatakse väga ulatuslikud ja määratlemata erandid andmesubjektide õiguste suhtes, märkides, et nimetatud õigusi võib vajaduse korral piirata "töötaja seaduslike ülesannete asjakohase täitmise võimaldamise eesmärgil". Lisaks kattub nimetatud erand punktis b sätestatuga, millega võimaldatakse piirata andmesubjektide õigusi, kui see on vajalik selleks, et "vältida käimasolevate uurimiste, uuringute või menetluste või pädevate

(<sup>2</sup>) IV peatükis käsitletakse eelkõige õigust teabele (artiklid 19 ja 20) ja isikuandmete juurdepääsu, parandamise, kustutamise või blokeerimise õigust (artikkel 21). Nimetatud artiklitega sätestatakse kõik andmesubjektide õigused, mis on neile ELi andmekaitseõiguse alusel tavaliselt tagatud, sätestades samas terve rea erandeid, mille eesmärgiks on arvesse võtta kolmanda samba eripärasid. Eelkõige kehtestatakse andmesubjektide õiguste piirangud peaaegu identsete sätetega, mis käsitlevad nii õigust teabele (artiklid 19.2 ja 20.2) kui juurdepääsuõigust (artikkel 21.2).

asutuste seaduslike ülesannete täitmise ohustamist". Kui viimatinimetatud erandit võib pidada õigustatuks, siis esmaltnimetatud erandi puhul tundub, et andmesubjektide õigusi piiratakse ebaproportsionaalselt. Seetõttu soovib andmekaitseinspektor artiklite 19, 20 ja 21 lõike 2 punkt a välja jätta.

125. Lisaks soovib andmekaitseinspektor teha artiklites 19, 20 ja 21 järgmised parandused:

— täpsustada, et andmesubjektide õiguste piiramine pole kohustuslik, neid ei kohaldata tähtajatult ning on lubatud "üksnes" artiklites loetletud konkreetsetel juhtudel;

— võtta arvesse, et töötleja peaks teavet edastama iseseisvalt ning mitte andmesubjekti taotluse alusel;

— lisada artikli 19 lõike 1 punktile c, et "andmete säilitamise tähtaegade" kohta tuleks samuti teavet edastada;

— tagada (muutes kooskõlas teiste ELi andmekaitsealaste õigusaktidega artikli 20 lõiget 1), et juhul kui andmed pole saadud andmesubjekti käest või on temalt saadud tema teadmised, edastatakse talle teave "hiljemalt andmete esmase avalikustamise ajal";

— tagada, et andmesubjekti õiguste kehtetuks tunnistamise või piiramise korral kasutatavat kaebuse esitamise mehhanismi saab kohaldada teabe saamise õiguse piiramise juhtumite korral ning vastavalt muuta artikli 19 lõike 4 viimast lauset.

#### *Automatiseeritud üksikotsused*

126. Andmekaitseinspektor avaldab kahetsust, et ettepanekus ei käsitleta üldse automatiseeritud üksikotsuste olulist teemat. Tegelikult näitavad praktilised kogemused, et õiguskaitseasutused kasutavad üha enam andmete automatiseeritud töötlemist, mille eesmärgiks on hinnata üksikisikute teatavaid isikuomadusi, eelkõige nende usaldusväärsuse ja käitumise hindamise eesmärgil.

127. Andmekaitseinspektor märgib, et üksnes automatiseeritud andmetöötlemisele — samas tunnistades, et nimetatud süsteemid võivad teatud juhtudel osutada vajalikeks, et suurendada õiguskaitsealaste tegevuste tõhusust — tuginevate otsuste, mis põhjustavad üksikisikule õiguslikke tagajärgi või mõjutavad üksikisikut olulisel määral, suhtes tuleks kohaldada väga rangeid tingimusi ja kaitsemeetmeid. See on veelgi olulisem kolmanda samba kontekstis, kuna sellisel juhul on pädevatele asutustele omistatud

riiklike sunnimeetodite kasutamise volitused ning seetõttu on tõenäoline, et nende otsused või meetmed mõjutavad üksikisikut või on eraõiguslike isikute otsustest/meetmetest häirivama iseloomuga.

128. Eelkõige tuleks selliseid otsuseid või meetmeid lubada kooskõlas üldiste andmekaitsepõhimõtetega ja üksnes juhtudel, kui see on õigusaktide või pädeva järelevalveasutuse poolt selgesõnaliselt lubatud ning nende suhtes tuleks kohaldada asjakohaseid meetmeid, mille eesmärgiks on kaitsta andmesubjekti õiguspäraseid huve. Lisaks peaks andmesubjektil olema võimalik kasutada olemasolevaid vahendeid enda seisukoha edastamiseks ja ta peaks olema teadlik sellest, millised põhjused mõjutasid tehtud otsust, välja arvatud juhul, kui see pole kooskõlas andmete töötlemise eesmärgiga.

129. Seetõttu soovib andmekaitseinspektor kooskõlas ELi praeguse andmekaitse seadusandlusega kehtestada konkreetne säte, mis käsitleb automatiseeritud üksikotsuseid.

#### **IV.11 Töötlemise turvalisus**

130. Mis puudutab töötlemise turvalisust, siis artiklis 24 sätestatakse töötleja kohustus rakendada asjakohaseid tehnilisi ja organisatsioonilisi meetmeid, mis on kooskõlas ELi teiste andmekaitsealaste õigusaktide sätetega. Lisaks esitatakse lõikes 2 üksikasjalik ja kõikehõlmav loend meetmetest, mida rakendatakse automatiseeritud andmetöötlemise suhtes.

131. Andmekaitseinspektor tervitab nimetatud sätet, kuid teeb järelevaleasutuste tõhusa kontrolli hõlbustamiseks ettepaneku lisada lõikes 2 sätestatud meetmete loendile järgmine täiendav meede: "k) rakendada korrapärase järelevalve ja nimetatud turvameetmete tõhusust käsitlevate aruannete esitamise alaseid meetmeid (korrapärane turvameetmete sisekontroll)" <sup>(1)</sup>.

#### *Andmete logisse salvestamine*

132. Artiklis 10 sätestatakse, et iga isikuandmete automatiseeritud edastamine või vastuvõtmine tuleb logisse salvestada (automatiseeritud edastamise korral) või dokumenteerida (mitteautomatiseeritud edastamise korral), et tagada andmete edastamise ja töötlemise seaduslikkuse järelkontroll. Selline teave on pädevale järelevalveasutusele viimase nõudmisel kättesaadav.

<sup>(1)</sup> Vt samal teemal ka andmekaitseinspektori arvamust Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (mis käsitleb viisainfosüsteemi (VIS) ja liikmesriikidevahelist teabevahetust lühiajaliste viisade kohta) ettepaneku kohta, (KOM (2004) 835 lõplik), avaldatud [www.edps.eu.int](http://www.edps.eu.int)



133. Andmekaitseinspektor tervitab nimetatud sätet. Sellest hoolimata märgib andmekaitseinspektor, et kõikehõlmava järelevalve ja isikuandmete nõuetekohase kasutamise kontrollimise tagamiseks tuleb logisse salvestada või dokumenteerida ka "juurdepääs" andmetele. Nimetatud teave on oluline, kuna isikuandmete nõuetekohase töötlemise tõhus järelevalve peab lisaks ametiasutuste vahelise isikuandmete edastamise seaduslikkusele keskendumata ka nende ametiasutuste poolse andmetele juurdepääsu seaduslikkusele<sup>(1)</sup>. Seetõttu soovib andmekaitseinspektor muuta artiklit 10 sätestamiseks, et juurdepääs andmetele tuleb samuti logisse salvestada või dokumenteerida.

#### V.12 Õiguskaitsevahendid, vastutus ja sanktsioonid

134. Ettepaneku VI peatükk käsitleb õiguskaitsevahendeid (artikkel 27), vastutust (artikkel 28) ja sanktsioone (artikkel 29). Sätted on üldiselt kooskõlas ELi praeguse andmekaitsealase seadusandlusega.

135. Sanktsioonide küsimuses tervitab andmekaitseinspektor eelkõige täpsustust, et raamotsuse kohaselt kehtestatud sätete rikkumise korral kohaldatavad sanktsioonid peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Lisaks omavad tahtlikult sooritatud süütegude ja tõsiste rikkumiste — eriti konfidentsiaalsuse ja töötlemise turvalisuse rikkumiste — korral kohaldatavad kriminaalkaristused suuremat hoiatavat mõju ning tõkestavad veelgi raskemate andmekaitseõiguse rikkumiste sooritamist.

#### IV.13 Kontroll, järelevalve ja nõuandvad ülesanded

136. Ettepaneku sätted, mis käsitlevad andmete töötlemise üle teostatavat kontrolli ja järelevalvet ning nõustamist andmete töötlemisega seotud küsimustes, sarnanevad suures osas direktiivi 95/46/EÜ sätetega. Andmekaitseinspektor tervitab seda, et komisjon on oma ettepanekus valinud juba läbiproovitud ja hästtöötavad mehhanismid, ning rõhutab eelkõige eelkontrolli (kohustusliku) süsteemi kehtestamist. Selline süsteem pole mitte ainult ettenähtud direktiivis 95/46/EÜ, vaid sisaldub lisaks ka määruses 45/2001/EÜ ning on osutunud tõhusaks vahendiks, mida andmekaitseinspektor saab kasutada Euroopa ühenduste institutsioonide ja asutuste poolt teostatava andmete töötlemise üle järelevalve teostamisel.

137. Andmete töötlemise üle kontrolli ja järelevalve teostamiseks teiseks tõhusaks vahendiks on osutunud andmekaitseametnike määramine töötleja poolt. Nimetatud vahendit kasutatakse mitmetes liikmesriikides. See on kohustusliku vahendina sätestatud määrusega 45/2001/EÜ ning omab Euroopa ühenduste tasandil võtmerolli. Andmekaitse-

metnikud on sõltumatud organisatsioonised ametnikud, kes tagavad andmekaitsealaste sätete organisatsioonise kohaldamise.

138. Andmekaitseinspektor soovib ettepanekule lisada andmekaitseametnikke käsitlevad sätted. Nimetatud sätted võiksid olla koostatud sarnaselt määruse 45/2001/EÜ artiklitega 24–26.

139. Raamotsuse ettepanek on suunatud liikmesriikidele. Seetõttu on loogiline, et ettepaneku artiklis 30 nähakse ette sõltumatute järelevalveasutuste poolne järelevalve. Nimetatud artikkel on koostatud sarnaselt direktiivi 95/46/EÜ artikliga 28. Nimetatud riiklikud ametiasutused peaksid tegema koostööd omavahel, Euroopa Liidu lepingu VI jaotise alusel loodud ühiste järelevalveasutustega ja andmekaitseinspektoriga. Lisaks nähakse ettepaneku artiklis 31 ette asutada töörühm, mille ülesanded sarnanevad artikli 29 alusel asutatud töörühma ülesannetele esimese samba küsimustes. Ettepaneku artiklis 31 on ära toodud andmekaitse valdkonna kõik asjaomased osalised.

140. On ilmne, et liikmesriikidevahelise politsei- ja õigusalase koostöö tõhustamist kavandava ettepaneku kontekstis on oluline kõigi andmekaitse valdkonna asjaomaste osaliste vaheline koostöö. Seetõttu tervitab andmekaitseinspektor ettepanekus olevat rõhuasetust järelevalveasutuste vahelisele koostööle.

141. Lisaks rõhutab andmekaitseinspektor, et andmekaitseküsimuste puhul on oluline kasutada kooskõlastatud läheneviisi, mida saaks veelgi tõhustada, edendades artikli 29 alusel asutatud olemasoleva töörühma ja käesoleva raamotsuse ettepanekuga asutatava töörühma vahelist suhtlust. Andmekaitseinspektor soovib muuta ettepaneku artikli 31 lõiget 2 viisil, mis võimaldaks artikli 29 alusel asutatud töörühma esimehel uue töörühma koostel osaleda või olla esindatud.

142. Käesoleva ettepaneku artikli 31 tekstis on üks märkimisväärne erinevus direktiivi 95/46/EÜ artikli 29 tekstist. Andmekaitseinspektor on artikli 29 alusel asutatud töörühma täisliige. Liikmeks olek hõlmab ka hääleõigust. Käesolevas ettepanekus kavandatakse samuti, et andmekaitseinspektor on (artiklil 31 põhineva) töörühma liige, kuid talle ei nähta ette hääleõigust. Pole selge, mis põhjustel erineb käesolev ettepanek direktiivi 95/46/EÜ artiklist 29. Andmekaitseinspektori arvates on kavandatud tekst andmekaitseinspektori rolli osas kahetähenduslik, mis võib vähendada tema töörühma töös osalemise tõhusust. Seetõttu soovib andmekaitseinspektor säilitada järjepidevust direktiivi tekstiga.

<sup>(1)</sup> See on kooskõlas ettepaneku artiklis 18 sätestatuga, mille kohaselt vastava taotluse korral teavitatakse andmeid edastavat ametiasutust edastatud või kättesaadavaks tehtud isikuandmete edasisest töötlemisest, ning artiklis 24 sätestatud turvameetmete rakendamise, võttes arvesse ka nimetatud meetmete kavandatavat korrapärast sisekontrolli.

## IV.14 Teised sätted

143. Ettepaneku VIII peatükis sisalduvad mõningad lõppsätted, millega muudetakse Schengeni konventsiooni ning teisi isikuandmete töötlemist ja kaitset käsitlevaid õigusakte.

*Schengeni konventsioon*

144. Ettepaneku artiklis 33 sätestatakse, et Schengeni konventsiooni artiklid 126–130 asendatakse käesoleva otsusega nende küsimuste osas, mis jäävad Euroopa Liidu lepingu reguleerimisalasse. Schengeni konventsiooni artiklid 126–130 sisaldavad konventsiooni kohaselt (kuid väljaspool Schengeni infosüsteemi) edastatud andmete töötlemisel andmekaitset käsitlevaid üldeeskirju.

145. Andmekaitseinspektor tervitab nimetatud asendamist, kuna see suurendab kolmandas sambah andmekaitse süsteemi järjepidevust ja toob mõnes osas endaga kaasa isikuandmete kaitse olulise paranemise, suurendades näiteks järelevalveasutuste volitusi. Nimetatud asendamine toob aga mõnes küsimuses endaga tahtmatult ning kahjuks kaasa andmekaitse taseme languse. Schengeni konventsiooni mõned sätted on rangemad kui raamotsuse sätted.

146. Andmekaitseinspektor tõstab eriti esile Schengeni konventsiooni artikli 126 lõike 3 punkti b, milles sätestatakse, et andmeid võivad kasutada üksnes konventsioonis sätestatud eesmärkidega seotud ülesandeid täitvad õigusalad ning teised ametid ja asutused. Nimetatud säte tundub välistavat andmete edastamise eraõiguslikele isikutele, samas kui kavandatud raamotsus seda võimaldab. Järgmine küsimus on see, et Schengeni konventsiooni andmekaitsealaseid sätteid kohaldatakse kõikide andmefailidest või sisalduvad nendes (artikkel 127), samas kui struktureerimata andmefailid on kavandatud raamotsuse reguleerimisalast välja jäetud.

*Konventsioon Euroopa Liidu liikmesriikide vahelise vastastikuse õigusabi kohta kriminaalasjades*

147. Artiklis 34 sätestatakse, et raamotsusega asendatakse konventsiooni (Euroopa Liidu liikmesriikide vahelise vastastikuse õigusabi kohta kriminaalasjades) artikkel 23. Andmekaitseinspektor märgib, et kuigi nimetatud asenduse tulemusena võiks konventsiooni raames vahetatavate isikuandmete kaitse üldiselt paraneda, võivad selle tulemuseks olla ka mitmed kahe õigusakti vahelise ühildumise probleemid.

148. Konventsiooniga käsitletakse eelkõige telekommunikatsiooni pealtkuulamise alast vastastikust abistamist. Sellisel juhul võib liikmesriik, kellele taotlus esitatakse, anda tele-

kommunikatsiooni pealtkuulamisele või telekommunikatsiooni salvestuse edastamisele oma nõusoleku, esitades selliseid tingimusi, mida tuleks järgida samalaadse riikliku juhtumi puhul. Juhul kui nimetatud lisatingimused on seotud isikuandmete kasutamisega, on konventsiooni artikli 23 lõike 4 kohaselt need lisatingimused artiklis 23 sätestatud andmekaitse eeskirjade suhtes ülimuslikud. Sarnaselt määratakse ka artikli 23 lõikes 5 ühiste uurimisrühmade poolt kogutud teabe kaitsmiseks kehtestatud täiendavate eeskirjade ülimuslikkus. Andmekaitseinspektor märgib, et kui praeguse ettepanekuga asendatakse artikkel 23, jääb ebaselgeks, kas eespool nimetatud täiendavad eeskirjad on endiselt kehtivad. Konventsiooni artikli 23 käesoleva raamotsusega täieliku asendamise tagajärgede põhjaliku hindamise eesmärgil soovib andmekaitseinspektor nimetatud küsimust täpsustada.

*Euroopa Nõukogu üksikisikute kaitse konventsioon nr 108, mis käsitleb isikuandmete automatiseeritud töötlemist*

149. Artikli 34 lõikes 2 sätestatakse, et kõiki viiteid konventsioonile nr 108 käsitatakse viitena käesolevale raamotsusele. Nimetatud sätte tõlgendamine ja konkreetne kohaldatavus pole kaugeltki selged. Igal juhul eeldab andmekaitseinspektor, et nimetatud sätet kohaldatakse üksnes käesoleva raamotsuse *ratione materiae* reguleerimisala raames.

*Viimased küsimused*

150. Teksti süsteemse ühtsuse osas märgib andmekaitseinspektor, et ettepaneku tekstis võiks mõned artiklid ümber paigutada.

Seetõttu soovib andmekaitseinspektor:

1. Viia artikkel 16 ("Komitee") III peatükist ("Andmetöötuse erivormid") üle uude peatükki.
2. Viia artiklid 25 ("Register") ja 26 ("Eelkontroll") V peatükist ("Andmetöötuse konfidentsiaalsus ja turvalisus") üle uude peatükki.

## V. JÄRELDUSED

*Oluline edasimineku*

- a) Ettepaneku vastuvõtmine tähendaks olulist edasiminekut isikuandmete kaitse osas tähtsas valdkonnas, kus järjepidev ja tõhus isikuandmete kaitse mehhanism Euroopa Liidu tasandil on eriti vajalik.

- b) Isikuandmete tõhus kaitse ei ole oluline mitte ainult andmesubjektide seisukohalt, vaid see aitab kaasa ka politsei- ja õigusalase koostöö edukusele. Nii mitmeski mõttes käivad mõlemad avalikud huvid käsikäes.

*Ühisstandardid*

- c) Andmekaitseinspektori arvates ei peaks uus raamistik üksnes järgima andmekaitsepõhimõtteid — oluline on tagada andmekaitse järjepidevus Euroopa Liidus — vaid nägema ette ka lisaeeskirjad, milles arvestatakse õiguskaitsse valdkonna eripäraga.
- d) Käesolev ettepanek vastab nimetatud tingimustele: kuna enamuse ettepaneku sätetest peegeldavad teisi isikuandmete kaitse alaseid ELi õigusakte ning on nendega kooskõlas, tagatakse sellega, et direktiivis 95/46/EÜ sätestatud andmekaitsepõhimõtteid kohaldatakse kolmanda samba valdkonnas. Käesolevas valdkonnas rakendamise eesmärgil nähakse ettepanekuga ka ette neid põhimõtteid täpsustavad ühisstandardid, mis üldiselt tagavad rahuldavalt piisava andmekaitse taseme kolmanda samba valdkonnas.

*Kohaldamine igasuguse töötlemise suhtes*

- e) Raamotsuse eesmärgi saavutamiseks on oluline, et see hõlmaks mis tahes politsei- ja õigusvaldkonna andmeid, isegi kui teiste liikmesriikide pädevad asutused ei ole neid edastanud või kättesaadavaks teinud.
- f) Euroopa Liidu lepingu artikli 30 lõike 1 punktis b ja artikli 31 lõike 1 punktis c sätestatakse õiguslik alus andmekaitset puudutavatele eeskirjadele, mida ei kohaldata mitte üksnes liikmesriikide pädevate asutuste vahel tegelikult vahetatud isikuandmetele, vaid ka riigisestele olukordadele.
- g) Ettepanekut ei kohaldata Euroopa Liidu lepingu teise samba (ühine välis- ja julgeolekupoliitika) raames asetleidva andmetöötlemise suhtes ega ka andmete töötlemise suhtes luureteenistuste poolt ning nende teenistuste juurdepääsu suhtes andmetele, kui neid andmeid töötlevad pädevad asutused või muud osapooled (see tuleneb Euroopa Liidu lepingu artiklist 33). Nendes valdkondades tuleb andmesubjektide piisav kaitse sätestada riiklike õigusaktidega. See kaitselünk ELi tasandil nõuab veelgi tõhusamat kaitset valdkondades, mida ettepanek hõlmab.
- h) Andmekaitseinspektor tervitab asjaolu, et ettepanek hõlmab õigusasutuste poolt töödeldud isikuandmeid.

*Seosed teiste õigusaktidega*

- i) Kui mis tahes teises konkreetsetes Euroopa Liidu lepingu VI jaotise järgses õigusaktis sätestatakse täpsemad andmete töötlemise või andmetele juurdepääsu puudutavad tingimused või piirangud, tuleb konkreetset õigusakti kohaldada eriseadusena.

- j) Käesoleval andmekaitset käsitleva nõukogu raamotsuse ettepanekul on aga omad eelised ning see on vajalik isegi juhul, kui kättesaadavust käsitlev õigusakt pole vastu võetud (komisjoni 12. oktoobri 2005. aasta ettepanek).
- k) Sideteenuste osutamise seoses töödeldud andmete säilitamist käsitleva direktiivi heakskiitmise tagajärjel Euroopa Parlamendi poolt on kolmanda samba raames andmekaitset käsitleva õigusraamistiku kehtestamine veelgi kiireloomulisem ülesanne.

*Ettepaneku struktuur*

- l) II peatükis sätestatud täiendavad eeskirjad peaksid (lisaks direktiivi 95/46/EÜ üldistele põhimõtetele) seoses kolmanda samba eriomase kontekstiga tagama andmesubjektidele täiendava kaitse, kuid ei tohi endaga kaasa tuua kaitse madalama taseme.
- m) Andmetöötlemise erivorme käsitlev III peatükk (mis sisaldab kaitse kolmandat tasandit) ei tohi kalduda kõrvale II peatükist: III peatüki sätted peaksid andmesubjektidele tagama täiendava kaitse olukordades, millega on seotud rohkem kui ühe liikmesriigi pädevad asutused, kuid nende sätete tagajärjeks ei tohi olla kaitse madalam tase.
- n) Andmete kvaliteedi kontrollimist käsitlevad sätted (artikli 9 lõiked 1 ja 6) ja isikuandmete edasise töötlemise reguleerimist käsitlevad sätted (artikli 11 lõige 1) tuleks üle viia II peatükki ning muuta kohaldatavaks igasugusele õiguskaitsesutuste poolsele andmetöötlemisele, isegi kui teine liikmesriik pole edastanud isikuandmeid või neid kättesaadavaks teinud. Eelkõige on — nii andmesubjektide kui pädevate asutuste huvides — hädavajalik tagada, et kõikide isikuandmete kvaliteeti kontrollitaks korralikult.

*Otstarbe suhtes kohaldatavad piirangud*

- o) Ettepanekus ei käsitleta piisavalt rahuldavalt ühte kindlat olukorda, mis võib politseitöös ette tulla: vajadust edasiselt kasutada andmeid eesmärgil, mida peetakse kokkusobimatuks olukorraga, mille tarbeks andmed koguti.
- p) ELi andmekaitseõiguse kohaselt tuleb isikuandmeid koguda täpselt ja selgelt kindlaksmääratud eesmärkidel ning neid ei tohi edasiselt töödelda viisil, mis ei ole kooskõlas nende eesmärkidega. Seoses edasise kasutamisega tuleb lubada mõningast paindlikkust. Andmete kogumisega seotud piirangut järgitakse suurema tõenäosusega, kui sisejulgeoleku eest vastutavad ametiasutused teavad, et nad võivad arvestada asjakohaseid kaitsemeetmeid rakendades andmete edasist kasutamist puudutavast piirangust vabastusega.

q) Raamotsuse II peatükis tuleks sätestada, et liikmesriikidel tuleks lubada võtta seadusandlikke meetmeid, mis võimaldaksid edasist töötlemist, kui selline meede on vajalik tagamaks:

- avalikku korda, riigikaitset või riigi julgeolekut ähvardavate ohtude ärahoidmist;
- liikmesriigi oluliste majanduslike või rahanduslike huvide kaitset;
- andmesubjekti kaitset.

Liikmesriikide sellised pädevused võivad sisaldada andmetöötlust, millega kaasneb sekkumine eraellu ning seetõttu peavad selliste pädevustega kaasnema väga ranged tingimused.

#### Vajalikkus ja proportsionaalsus

r) Ettepanekus sisalduvad vajalikkuse ja proportsionaalsuse põhimõtted peaksid täielikult kajastama Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktikat ning tagama, et isikuandmete töötlemist peetakse vajalikuks ainult juhul, kui pädevad asutused on võimelised selgelt näitama, et selleks on olemas selge vajadus ning tingimused, et eraellu vähem sekkuvad meetmed ei ole kättesaadavad.

#### Isikuandmete vahetused kolmandate riikidega

s) Kui andmeid oleks võimalik edastada kolmandatesse riikidesse ilma andmesubjekti kaitset tagamata, kahjustaks see tõsiselt käesolevas ettepanekus ettenähtud kaitset Euroopa Liidu territooriumil. Andmekaitseinspektor soovib muuta praegust ettepanekut nii, et tagada artikli 15 kohaldamine *igasuguste* isikuandmete vahetamise suhtes kolmandate riikidega. Käesolev soovitus ei ole seotud artikli 15 lõike 1 punktiga c.

t) Kui isikuandmeid edastatakse kolmandatest riikidest, tuleb nende kvaliteeti enne kasutamist hoolikalt hinnata, pidades silmas inimõiguste austamist ja andmekaitse standardeid.

#### Isikuandmete vahetamine eraõiguslike isikute ja õiguskaitsesega mittetegelevate asutustega

u) Kuigi kuritegevuse ennetamise ja sellega võitlemise eesmärgil võib teatud juhtudel olla vajalik isikuandmete edastamine eraõiguslikele isikutele ja teistele avalik-õiguslikele organitele, tuleks sellisel juhul kohaldada ranged eritingimusi. Andmekaitseinspektor soovib muuta praegust ettepanekut, et tagada artiklite 13 ja 14 kohaldamine *igasuguste* isikuandmete vahetamise suhtes, sealhulgas selliste isikuandmete vahetamise suhtes, mida pole teise liikmesriigi poolt saadud või kättesaadavaks tehtud. Käesolev soovitus ei ole seotud artikli 13 punktiga c ja artikli 14 punktiga c.

v) Ühisstandardeid peaks kohaldama õiguskaitsesutuste juurdepääsu suhtes eraõiguslike isikute valduses olevatele

isikuandmetele tagamaks, et juurdepääs võimaldatakse üksnes hästi määratletud tingimuste ja piirangute alusel.

#### Andmete eriliigid

w) Kehtestada tuleks täpsemad kaitsemeetmed, eelkõige tagamaks, et:

- biomeetrilisi andmeid ja DNA profiile kasutatakse ainult hästi toimivate ja koostalitlusvõimeliste tehniliste standardite alusel;
- hoolikalt arvestatakse nende täpsuse taset ning et andmesubjekt võiks seda olemasolevate vahendite abil vaidlustada ning;
- isikute väärkuse austamine oleks täielikult tagatud.

#### Andmete eriliikide eristamine

x) Erinevatesse kategooriatesse kuuluvate isikute (kahtlusalused isikud, süüdimõistetud isikud, ohvrid, tunnistajad jne) isikuandmeid peaks töötleva vastavalt erinevatele asjakohastele tingimustele ja kaitsemeetmetele. Seetõttu teeb andmekaitseinspektor ettepaneku lisada artiklile 4 uus lõige, mis sisaldab järgmisi elemente:

- liikmesriikide kohustus sätestada erinevatesse kategooriatesse kuuluvate isikute isikuandmete vaheliste erinevuste õiguslikud tagajärjed;
- kahtlusaluste isikute hulka mittekuuluvate isikute suhtes täiendavate sätete kehtestamine, mille eesmärgiks on piirata töötlemise eesmärki, kehtestada tähtajad ning piirata andmetele juurdepääsu.

#### Automatiseeritud üksikotsused

y) Üksnes automatiseeritud andmetöötlemisele tuginevate otsuste, mis tekitavad üksikisikule õiguslikke tagajärgi või mõjutavad üksikisikut olulisel määral, suhtes tuleks kohaldada väga ranged tingimusi. Seetõttu soovib andmekaitseinspektor kehtestada konkreetsed sätted, mis käsitlevad automatiseeritud üksikotsuseid ja on sarnased direktiivi 95/46/EÜ sätetega.

#### Mõningaid teisi soovitusi

z) Andmekaitseinspektor soovib:

- ümber sõnastada artikli 4 lõike 4 esimene taane, et tagada kooskõla Euroopa Inimõiguste Kohtu Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikliga 8 seotud kohtupraktikaga, kuna artikli 4 lõike 4 kavandatud sõnastus ei vasta Euroopa Inimõiguste Kohtu Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikliga 8 seotud kohtupraktika kehtestatud kriteeriumitele;

- jätta välja artikli 7 lõikes 1 sätestatud laialdane erand või vähemalt selgesõnaliselt piirata avalike huvide määratlust, mis õigustab selle kasutamist liikmesriikide poolt;
- muuta artiklit 10 sätestamaks, et juurdepääs andmetele tuleb samuti logisse salvestada või dokumenteerida;
- jätta välja artiklite 19, 20 ja 21 lõike 2 punkt a;
- lisada ettepanekule andmekaitseametnike käsitlevad sätted. Nimetatud sätted võiksid olla koostatud sarnaselt määruse 45/2001/EÜ artiklitega 24–26;
- muuta ettepaneku artikli 31 lõiget 2 viisil, mis võimaldaks artikli 29 alusel asutatud töörühma esimehel uue töörühma koosolekutel osaleda või olla esindatud.

Brüssel, 19. detsember 2005

Peter HUSTINX  
Euroopa andmekaitseinspektor